

Filim

DOSTOYEVSKİ

RENK

150.

DOĞUM

YILDÖNÜMÜ

**SÜÇ
VE CEZA**

**KARAMAZOV
KARDEŞLER**

Türk Sinematek' kitap köşesi

Sinematek üyelerine yeni bir kolaylık ve hizmet amacıyla bir kitap köşesi düzenlemiştir.

SİNEMATEK KİTAP KÖŞESİNDEN ÜYELERİMİZ,

- Türk ve yabancı bütün sinema yayınlarını ve öbür yayınları % 10 **İNDİRİMLİ** olarak sağlayabilirler.
- **YENİ SİNEMA** dergisinin gerçek bir sinema bilgisi kaynağı olan iki nefis cildini 50 şer liraya alabilirler.
- **YENİ SİNEMA**'nın, **FİLİM 70**'in eski sayılarını ve **İLK TÜRK SİNEMA-CISI FUAT UZKINAY** incelemesini % 50 **İNDİRİMLİ** olarak edinebilirler.
- **İSTEDİKLERİ YERLİ VEYA YABANCI HER KİTABI** adını bildirerek en kısa zamanda sağlayabilirler.

Türk Sinematek'i kitap köşesi

Ön kapak/Erkal Yavi Arka kapak/L'Atalante (Jean Vigo)

FİLİM 71 / Türk Sinematek Derneği'nin yayın organı olarak ayda bir yayınlanır / Sahibi : Türk Sinematek Derneği adına Onat Kutlar / Yazı İşleri sorumlusu : Ömer Pekmez / Bu sayıyı hazırlayan : Nezih Coş / Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir, dergiyi başılamaz / Yönetim Yeri : Türk Sinematek Derneği, Sırselvililer Caddesi, No. 65, Beyoğlu, İstanbul / Tel : 49 87 43 / P.K. 307 Beyoğlu / Dizgi ve Baskı : Lâtin Matbaası / Baskı tarihi : 18 Aralık 1971

KLASİKLERİ SEYRETMEK

Sinematek'in kasım ayı gösterileri, uzun süredir dikkati çeken bir konuyu bütünüyle aydınlığa çıkardı. Kasım süresince bir çok örnekleri gösterilen klâsik Fransız filimlerinin ve İran filimlerinin pek az ilgi görmesine karşılık İlk Gösteri Dizisi'nde yer alan filimler (tek seans oluşları bir yana bırakılırsa) dolu bir salonda sunuldu. İran filimlerinin anatomik bir seçim oluşu, yani en iyi İran filimlerini bir araya getirmeyişi, ayrıca komşu ülkede de sinema sanatının henüz ilk çabalar düzeyinde bulunuşu ilgi azlığının önemli nedenleridir. Ancak İstanbul'da yaşayan sinemaseverlerin büyük çoğunluğunu temsil eden Sinematek üyelerinin ne denli önemli olursa olsun klâsik filimlere yabancılık duydukları, bu tür filimlerden sıkıldıkları da bir gerçek. Elbette Potemkin Zırhlısı, Ana, Toprak gibi toplumsal içeriği ağır basan klâsiklerin özellikle genç kuşaklardan gördüğü ilgi bir başka kapsam içinde düşünülmelidir. Ama sinema tarihinde çok önemli yeri olan Renoir'ın, Lumière'lerin, Gance'ın, Dulac ya da Delluc'ün, Vigo'nun sinema ile ilgili bütün temel kitaplarda sık sık sözü edilen, haklarında ciltler yazılan eserlerinin yarı dolu salonda gösterilişi üzerinde önemle durulması gereken bir sorundur.

Bu durumun bizce iki temel nedeni vardır. Birincisi bir «sinema dostu» olması gereken **Sinematek üyelerinin** oldukça önemli bir bölümünün henüz bu sanatı pek ciddiye almamış, eğlenme, hoşça vakit geçirme kavramlarına yakın kavramlarla filim görme işini değerlendirebilirler. Elbette her gösteri sanatı gibi sinema'nın da bu yanını küçümsememek, bir filmi sadece didaktik bir olgu gibi görmemek gerekir. Ama bir sanat olarak sinema'nın en iyi değerlendirildiği, ilgi gösterildiği yerler **Sinematek**'lerdir.

İkinci neden, sinema sanatını ciddiye alan sinemaseverlerden de önemli bir bölümünün daha çok çağdaş, modern filimlere ilgi gösterişi, klâsik filimleri modası geçmiş sayışı ve bu sanata daha çok yabancı ülkelerde sözü edilip eserleri Türkiye'de oynamayan yönetmenleri izlemek gibi oldukça edilgin (pasif) bir tutumla eğilimidir. Oysa hep bilinmektedir ki her yeni sanat eserinin kökleri belirli bir ölçüde geçmiştir. Her sanatın tarihî, eysimsel, zorunlu ilişkilerle dolu bir gelişme gösterir. Birini bilmeden bir sonrakini gereğince anlamaya, değerlendirmeye olanak yoktur. Eksik kalır değerlendirmelerimiz. Elbette bir çaba, bir karşılaştırma, bir inceleme ve irdeme kısaca aktif bir çalışma işidir bu. Ama bu çalışmayı bekleyebileceğimiz seyirci kitlesinin başında da **Sinematek üyelerinin** bulunduğunu unutmayalım.

Öbür yandan her iki tavrın oluşmasında ya da en azından değişiminde **Sinematek**'in eğitici çaba eksikliğinin rol oynadığı söylenebilir. Bu eleştiri belirli bir ölçüde haklıdır. Ama ülkemizin sinema sanatı ortamının ihtiyaç duyduğu gerçek seyirci, inisiyatifi başkasından beklemeyen, klâsik filimleri de büyük bir dikkat, ilgi ile aktif bir biçimde izleyip yeni, çağdaş ve ulusal değerlendirmelere varabilen kişilerdir. Kullanılmayan, değerlendirilmeyen bir akarsu gibi akıp giden büyük klâsikleri sık sık elimizin altında bulmak olanağına sahip olmadığımıza göre ileride ihtiyaç duyacağımız eserleri şimdiden gereğince izlemek zorundayız.

GÜLÜMSEYEN MADAM BEUDET

LA SOURIANTE MADAME BEUDET. Yönetmen/Bn. Germaine Dulac. Senaryo/Denys Amiel ve André Obey'in oyunundan André Obey. Görüntü yönetmenleri/Paul Parguel ve Maurice Forster. Oynayanlar/Germaine Dermoz (Mme Beudet), Alex Arquillière (Mn. Beudet), Jean d'Yd, MilleGrisler, Madeleine Guitty, Raoul Paoli, Mme Jalabert. Yapım/Germaine Dulac. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1922 - 23. Uzunluğu/1500 m. kadar.

Vaktini piyano çalmakla geçiren ince ruhlu Mme Beudet, dar kafalı ve kaba bir tüccar olan kocasının öylesine usanmıştır ki, sonunda onu öldürmeye kalkışır. Ancak Mn. Beudet, karısının gönlünü almasını bilir ve sonuç mutlu olur.

André Obey ve Denys Amiel'in oyunundan uyarlanan filmde olaylar, ıssız sokaklarında uzun giysili adamların dolaştığı sevimsiz, küçük bir taşra kentinde geçer. Nesneler çatışmaları anlatmaya yararlar (kadın ve kocası tarafından durmadan yeri değiştirilen vazo gibi) ama simgesel bir anlam almazlar. Mecazlar kurguya verilmiştir.

Obey ve Amiel, oyunlarında «duyguya», «söz»den daha çok önem vererek «sessizlik tiyatrosu» denebilecek bir uygulamaya ulaşmışlardır. Bayan Germaine Dulac'ın başarısı aynı tutumu sinemada denemesinin sonucu olmuştur. «Gülümseyen Mme Beudet» Dulac'ın en iyi filmidir denebilir.

KİMSİZ KADIN

LA FEMME DE NULLE PART. Yönetmen ve senaryo/Louis Delluc. Görüntü yönetmeni/Gibory ve Lucas. Dekorlar/Francis Jourdain. Oynayanlar/Eve Francis (Tanınmayan kadın), Gine Avril (Genç kadın), Roger Karl (Koca), André Daven (Genç adam), Noémi Suze (Hemşire), Denise (Çocuk), Michel Duran (Tanınmayan kadının sevdiği adam). Yapım/Films Cosmograph. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1922. Uzunluğu/1500 m. kadar.

Filmin başkışısı 50 yaşlarında bir kadındır. 30 yıl önce sevgilisinin peşinden gitmek için

evini terketmiştir. Şimdi bu eve yeniden dönmektedir. Bu eski evde ise şimdi başka bir kadın yaşar. Kocasını ve çocuğunu vardır. O da sevgilisi ile kaçarak evini terketmek istemektedir. Kocasının seyahate çıktığı bir sırada bu arzusunu gerçekleştirmek ister. Oysa yaşlı kadın ona kendisini örnek gösterir ve bu düşüncesini değiştirmeye çalışır. Sonunda genç kadın çocuğunun da etkisiyle evinde kalacak, anıları tazelenen yaşlı, kimsesiz kadın ise yoluna yalnız devam edecektir.

Leon Moussinac film hakkında şunları yazıyor: «Gezerken, kadının her adımında bir anıya takıldığı park; geçmişte çılgınca bir kaçışın yer aldığı ve şimdi yeniden çıktığı merdiven; rüzgârın süpürdüğü acılı tutkunun izleriyle dolu yol; filmin fotoğraf yönünden en ilginç görüntülerini meydana getiriyor.»

TEKERLEK

LA ROUE. Yönetmen/Abel Gance. Senaryo/Abel Gance. Görüntü yönetmenleri/Léonce Henry Burel, Bujard, Duverger ve Brun. Müzik/Arthur Honegger. Yönetmen yardımcısı/Blaise Cendrars. Oynayanlar/Séverin Mars (Makinist Sisif), Ivy Close (Norma), Gabriel De Gravone (Sisif'in oğlu Elie), Pierre Magnier (Mühendis), Gil Clary, Georges Terof, Maxudian. Yapım/Pathé-Abel Gance. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1921 - 24. Uzunluğu/200 dakika kadar.

Makinist Sisif'in kullandığı bir tren kazaya uğrar. Sisif, kazazedeler arasında bulunduğu küçük bir kızı yanına alır ve evlatlık edinir. Kızın ailesi kazada ölmüşlerdir. Küçük Norma, Sisif'in oğlu Elie ile birlikte büyür; Sisif'i beba olarak tanır. Genç kız olduğu zaman onu bir mühendisle evlendirirler. Ancak içleri rahat etmez. Kız da evlilik hayatında bir türlü mutlu olamaz. Sürekli olarak Elie'ye mektuplar yazar. Oysa Elie, babasının evrakları arasında tesadüfen Norma'nın kardeşi olduğunu gösteren bir bilgi bulur ve o andan itibaren Norma için yanıp tutuşur. Babasına bu yüzden kızar. Baba-oğul Alp dağlarına çekilir ve yalnız başlarına yaşarlar. Ancak Sisif de Norma'ya âşiktir. Hatta bu yüzden

lokomotifinin adını **Norma** koymuştur. Adam lokomotif ile konuşur, sevişir. Bir süre sonra **Norma** ve kocasının kaldıkları otelde **Elle** keman çalmayı dener. Derken **Norma**'nın onları ziyaretleri başlar. Mektuplaşmalar sıklaşır. Nihayet **Elle**, **Norma**'nın kocasını öldürmek ister. Başarır, oysa kendisi de aynı son-
dan kurtulamaz.. Gözleri buhardan kör kalan **Sisif**, **Norma**'yı yanında istemez. Çünkü, oğlunun ölümüne o sebep olmuştur. Ancak **Norma**, kendisini gün geçtikçe **Sisif**'e sevdirecektir.

Filmin en önemli sahneleri şunlardır: **Sisif**'in **Norma**'yı bulduğu kaza; makinist yardımcısının bir işpiyoncu suçladığı yol işçilerinin kahvehanesi; demiryolunun ortasında kurulmuş **Sisif**'in evinde yaşam; mühendisin bulunduğu treni yoldan çıkarmak isteyen makinist (hızlı kurgu); **Sisif**'in lokomotifini «**Norma**»ya olan tutkusu; başıboş lokomotifin engellere çarpışı; **Sisif**'in Mont-Blanc lokomotifinin sürücüsü olması; karlarda yaşantı; Buz denizi üstünde iki adamın ölüm dövüşü; harçının ağırlığı altında ezilmiş **Sisif**'in tepelere tırmanışı; dağ evindeki yalnızlığı; **Norma**'ya dönüşü; kör **Oidipus**'a yol gösteren **Antigone** ve sonunda Jaint-Jean bayramı için dağcılar kar üstünde eğlenirken **Sisif**'in ölümü.

Gance'in bu «yeni zaman tragedyası»nın adı önce «**Demiryolu Gülü**» konmuştu. Makinist **Sisif**, aynı zamanda hem **Sisyphos**, hem **Prometheus**, hem **Oidipus**, hem de **İsa**'dır. Makinistin oğlu **Kremona**'lı luth yapımcılarının sırlarını araştırırken birden bir gezginci ozana, üvey kızkardeşi de prensese dönüşür. **Léon Moussinac** film hakkında şöyle konuşuyor: «Yanılma önemli değil, gözüpeklik yeterli. Düzensiz bir biçimde de olsa zenginliğe, devingenliğe, derinliğe, kısaca özgün güzelliğe ilk egemen olan sinemaci **Gance**'tir. Bu noktada suyun saflığı, fişkırmalarının güçlülüğü yanında önemsiz kalır.»

İMDAT

AU SECOURS! Yönetmen/Abel Gance. Senaryo/Abel Gance ve Max Linder. Görüntü yönetmeni/Speccht. Oynayanlar/Max Linder,

Jean Toulout, Gina Palerme, Gaston Modot. Yapım/Pathé Consortium-Gance. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1923. Uzunluğu/30 dakika kadar.

Bay Linder, bir kontun önerdiği kumarı kabul eder ve bir gece, kontun özel evinde saat 24.00'e kadar «İmdat» demeden kalmaya savaşına girer. Başarırsa 500 frank kazanacak, başaramazsa aynı parayı kendisi ödeyecektir. Kontun evinde cesur **Linder**'in başına gelmedik kalmaz. Yürüyen heykeller, uzun bacaklı dev hortlaklar, su aygırları, yılanlar; bir **Edgar Allan Poe** öyküsünün tüm aksesuarları **Linder**'e «İmdat» dedirtemez ama korkunç yüzlü bir canavarın hücumuna uğrayan karısının telefonu onu saat 24.00'e iki dakika kala haykırır: «İmdat». Sonra maskeler iner. Canavar kont bahsi kazanmıştır. Bay Linder, karısına sağ salım kavuşmanın fidyesini öder: 500 frank. Son sahne kontun bu parayı, bu gibi eğlendirici oyunlar için emrinde çalışan adamlarına, hortlaklara, canavarlara dağıttığını görürüz. Oyun bitmiştir.

«**Au Secours!**» **Gance**'in Fransız sessiz sinemasının büyük komiği **Max Linder**'le birlikte hazırladığı büyük önemi olmayan, ama trükleri, heyecanı, sevimliliği ve esprisi ile hoşça vakit geçiren bir küçük filmidir. Korku ve güldürü unsurlarını birlikte taşımasından gelen değişik bir havası vardır. Belli bir çevrenin yaşam biçimini eleştirdiği dahi söylenbilir. Film 1925'te ölen **Linder**'in de son yapıtlarındandır.

KÜÇÜK OLAYLAR

FAITS-DIVERS. Yönetmen/Claude Autant - Lara. Senaryo/Claude Autant-Lara. Oynayan/Antonin Artaud. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1925. Uzunluğu/20 dakika kadar.

«**Küçük Olaylar**», Fransız sinemasının eski kuşak yönetmenlerinden **Claude Autant-Lara**'nın 22 yaşında iken yaptığı ilk filmidir. Daha önce **Marcel l'Herbier**, **René Clair** gibi yönetmenlerin yanında asistanlık yapan **Autant-Lara**, ilk kısa filmde iki erkeğin ay-

nı kadında ilgil olmalarından dolayı birbirlerini çekememelerini, son derece ayrıntılara inen zengin çekimler halinde anlatmak istemiştir. Ortaya çıkan film bugün için dahi oldukça ilginç. «avant-garde» bir denemedir. Filimde o yılların «entellektüel» sinema yapma merakının izlerini kolayca bulabilmekteyiz.

MENILMONTANT

MENILMONTANT. Yönetmen ve senaryo/ Dimitri Kirsanoff. Görüntü yönetmeni/J. Croyan ve Dimitri Kirsanoff. Oynayanlar/Nadia Sibirskaya, Yolande Beaulieu, Guy Belmont, Jean Pasquier, Maurice Ronsard. Yapım/Dimitri Kirsanoff. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1927. Uzunluğu/70 dakika kadar.

Sevdiği gencin kendisine bir çocuk bırakıp başka bir kadınla kaçması üzerine intiharı düşünen bir genç kız, kötü yola düşen kızkardeşine rastlar. Çocukluğundan beri kısılandığı kardeşleriyle barışır ve onun sayesinde yaşamdan tad almaya başlar.

Rus asıllı Fransız yönetmeni Dimitri Kirsanoff'un Fransız «Şiirsel Gerçekçilik» ve İtalyan «Yeni Gerçekçilik» akımlarına öncülük yaptığı kabul edilen ünlü filmi «Menilmontant» hakkında Georges Sadoul şunları yazıyor: «Film, bir melodram değil, doğal dekorları, şiir dolu anlatımı ile yeni-gerçekçi bir yapıttır.» Filmin başyöncüsü Nadia Sibirskaya'nın, Kirsanoff'un karısı oluşunun da filmin gerçekçi, doğal atmosferine katkısı olsa gerektir.

ATALANTE - GELİP GEÇEN ÇATANA

L'ATALANTE - LE CHALAND QUI PASSE. Yönetmen/Jean Vigo. Senaryo/Jean Guinée' den Jean Vigo ve Albert Riera. Görüntü yönetmeni/Boris Kaufman. Yardımcıları/Louis Berger ve Jean-Paul Alphen. Müzik/Maurice Jaubert. Kurgu/Louis Chavance. Dekorlar/Francis Jourdain. Oynayanlar/Jean Dasté (Jean), Dita Parlo (Juliette), Michel Simon (Jules Baba), Louis Lefebvre (Muğ), Gilles

Margaritis (Tayfa), Fanny Clär (Juliette'in annesi), René Black, Charles Goldblatt, Rafa Diligent, Maurice Gilles. Yapım/Nounez - Gaumont. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1934. Uzunluğu/89 dakika.

Vigo'nun son filmi «L'Atalante» ya en iyi filmi ya da daha sonra Carné ile Prévert'in sömürecekleri kötümserlik tutkusuna düşmüş bir film olarak tanımlanır. Film gerçekçi bir biçimde uzun ve yavaş bir bölümle, Jean ile Juliette'in düğünüyle başlar. Düğün alayı kilitliden çıkıp çöplükten geçerek tekneye doğru yol alırken Vigo bize bu evliliğin Juliette'i daha önce hiç dışına çıkmadığı sıkı, içiçe örülmüş bir köy hayatından uzaklaştırmakta olduğunu gösterir. Atalante kalkarken alıcının yavaş yavaş kıyıda toplanmış gözleri yaşlı kalabalığın üstüne dönmesiyle bu kopuş olayı daha iyi beşirilmiş olur. Bu bölüm ayrıca güldürü öğesinden de yoksun değildir: Jules Baba'yla, tayfa, kaptanla karısı gemiye binerken onlara bir buket çiçek vererek karşılamak için tekneye koşarlar ve çiçekleri suya düşürürler.

Tekne köyden uzaklaşınca, Vigo bu filmde de «Hal ve Gidiş Sıfırı»daki çocukların dünyasına benzeyen bir düş dünyası yaratır. Olayların çoğu küçük kameraları ve birkaç kişisiyle kendi başına bir dünya haline gelmiş olan teknede geçer. «L'Atalante» neredeyse bu özel dünyada geçen bir peri masalıdır. Başlangıç yeni evlenmiş iki gencin arasındaki aşkın coşkusuyla doludur. Juliette sabahları uyanınca Jean, Jules Baba, genç tayfa ona türküler söylerler; Jean'la Juliette şakadan güreşirlerken Jules Baba kendilerine greko-romen bir oyun göstermeye kalkınca gizlice kaybolurlar. Hayatın bir coşkunluğu, bir arınmışlığı vardır. Ama sonu gelmeyen bir sevinçtir bu; Jean'la Juliette arasında çok geçmeden kavga ve geçimsizlik başlar.

Dita Parlo'nun çok başarıyla oynadığı Juliette, her yeni olay karşısında heyecanlanan saf bir tiptir. Paris'i göreceğini duyunca sevinçten aklı başından gider. Jules Baba'nın biriktirdiği bir takım hatıralar ve oyuncaklar Juliette'i hayretler içinde bırakır. Sa-

atıcının yaptığı hokkabazlıkları merakla izler. Jean tam karşıtıdır Juliette'in. Günlük olaylarla ilgili, hayal gücünden yoksun, yeni olaylar ve insanlar karşısında kuşkulu bir adam. Juliette'in Jean'a insanın suyun altında sevdiğinin yüzünü gördüğünü söylemesi, Jean'ın birşey görmemesi, aralarındaki ayrılığı belirten bir sahnedir. Jean'ın kıskançlığı da artmaktadır. Juliette'i Jules Baba'yla birlikte görünce, Jules Baba'nın kamerasını kırıp döker. Satıcıyla mutlu bir şekilde dans ederken görünce, kızarak onu çekip tekneye götürür. Daha sonra Juliette'i teknede bulamayınca onsuz yola çıkar.

Vigo bütün bunları eşsiz bir güzellik duygusuyla anlatır. Jules Baba az rastlanır bir tiptir. Bütün yaşlılığına, şapşallığına, düzensizliğine, kaba davranışlarına rağmen bir çocuk kadar saftır. Bu saflık, kedilere olan sevgisi, okul çocukları gibi hatıra toplaması ve gramofon aşırmasıyla açıklanır. Ama Jules Baba'nın saflığı en çok Juliette'ten ayrılması üzerine üzülüp duran Jean'ı avuttuğu ve sonunda Juliette'i bulduğu zaman belli olur. Satıcı da zamparalığı (Juliette'i Jean'ın elinden alıp onunla dans etmesi), yaratıcılığı (sattığı şeyleri sergilemesi, tek kişilik bandosu) ile neredeyse aynı derecede çarpıcı bir tiptir. Filmin her bölümü, Vigo'nun görüntü inceliklerinin ve yaratıcılığının yeni bir kanıtılamasıdır sanki. Işık ve hareketin birleşimi ile Paris'e varışın heyecanını yakalaması; Juliette'in Paris'te kendinden geçmiş bir halde aydınlatılmış bir vitrinli seyretmesi; olağanüstü güzellikte bir nöbetleşe kurguyla sevgililerin birbirlerinden ayrı yatmaya hazırlanışlarını gösteren, sinemada az çok başarmış cinsel yalnızlığın acısını da aktaran, bölüm. Jean'ın kimsesiz bir kumsalda boş bir denize doğru koşması ya da birden suyun altında yüzerken Juliette'in yüzünü görmesi.

Bütün bu saflık, hayret, özlem, acı çekme dünyası filmin ana konusu ise de, tek konusu değildir. Bir de işsizliğin, boğuşmanın, çirkinliğin, hırsızlığın hüküm sürdüğü bir dünya vardır. Bu ikinci dünyayı da başarıyla

yaratır Vigo. Nehir kıyısındaki hayattan görüntülerle, korkunç vinçlerin belirdiği rıhtımlarla, iç karartan, boş tren yolları ve kimsesiz çorak toprak parçalarıyla sürekli olarak bu dünyanın varlığını duyurur. En başarılı bir örnek olarak, Juliette'in hırsıza çantasını çaldırdığı bölümü verebiliriz. Juliette bir tren istasyonunun gişeleri önünde dolaşırken, çökük yüzlü bodur bir adam elinden çantayı kapıp kaçır. Genç kadın oradaki insanların adamı bir av yakalamaya çalışır gibi kovalamalarını dehşetle seyreder. Adam parmaklıkların önünde kısıtılır, oradan önce geri sığır gibi olur, sonra kalabalık üstüne saldırınca çömelir. Kalabalık üstüne doğru gelirken neredeyse bir kırılıp parçalanmanın sesini duyarız. Bunun hemen ardından hızlandırılmış bir alıcı hareketi birtakım parmaklıklardan geçerek öbür yanda hırsızın polisler tarafından hoyratça sürüklenerek götürülüşünü gösterir. Bütün bunlar çok güçlü bir sinema diliyle anlatılmış olsa bile, tek-nedeki hayatla bir ilişkisi yoktur. Her iki dünya birleşmeden yanyana varolmaya devam ederler. (Öbür) dünyadaki hayatta en çok yaklaşan Juliette bile, bir seyirci olmaktan öteye gidemez. Tekneden uzaklaşması yalnız kısa bir süre içindir. Filmin sonunda sevgilisine ve tekneye döner. Filmin sonu işte bu iki dünyayı birleştirmede için bizde bir karsızlık duygusu yaratır. «L'Atalante» herşeyden önce geleneksel ama inandırıcı bir mutlu sonu olan ve iki sevgilinin yeniden kavuşmasını anlatan bir aşk hikâyesidir. Bununla birlikte ana hikâyede karşımıza çıkmayan bir alt hikâye vardır filimde. Bu daha çok «dış» dünya ile ilgili görüntülerde ya da Jean'la Juliette sevişirken kedilerin onları tırmaladıkları, orkestra yönetmeninin örkütücü yüzü gibi ayrıntılarda belli olur. «L'Atalante» da dış dünyanın bütün ağırlığı ile bu saf dünyanın üstüne çökmekte olduğunu duyarız. Vigo «L'Atalante»nın son görüntüsünde bize neredeyse bir ölüm gemisinin görüntüsünü verir.»

Alain Lovell
Yeni Sinema 12

KADERİN CİLVESİ

CHANCE MEETING/BLIND DATE. Yönetmen/Joseph Losey. Senaryo/Leigh Howard'ın romanından 'Ben Barzman ve Millard Lampell. Görüntü yönetmeni/Christopher Challis. Müzik/Richard Bennett. Kurgu/Reginald Mills. Oynayanlar/Hardy Kruger (Jan Van Rooyen), Micheline Presle (Lady Fanton), Stanley Baker (Müfettiş Morgan), Robert Fleming (Sir Brian Lewis), Gordon Jackson (Polis çavuşu), John Van Eyssen (Westover), Jack MacGowran, Christine Lubicz, Lee Montagne. Yapım/Rank-David Deutsch. yapım yeri ve yılı/İngiltere 1959. Uzunluğu/95 dakika. Türkçe altyazılı.

FİLM HAKKINDA

«Film bizi bütünyle çağdaş dram'ın içine götürüyor. İşçiyi sadece zekâdan alan, aşk-tın almayan bir dram. Buzlu bir ateş var filmde.»

Jean Collet
Télérama 578

«Varlığın titreyişini yakalamak, Jan'ın Jaqueline resim yaparken gösterdiği titizlik, Losey'in kendi sanatına karşı gösterdiği titizliğin aynısıdır. Rahatlıktan nefret eden sanat bu. Açıklığı ile mitosları yıkan, sarsan, yaralayan bir sanat. Hiç bir uzlaşmaya yanaşmadığı için rahatsız eden bir sanat. Hâlâ birinci yıl insanı kendine çekmesi de bu yüzden.»

Jean Douchet
Cahier du Cinéma 117

«Çünkü akıllı bir insandır Losey. Gerçek problemleri kavramıştır. Brecht gibi sınıflarası çatışmanın sahneye yansıtılmasının yollarını aramaktadır. Bu yüzden de kendisi hakkında kullanılan mistik terimlerden rahatsız oluyor sanırım. Zevkli, oldukça kuru, bir Preminger veya Welles'in estetizminden uzak, hiçbir zaman göz boyamayı amaçlamayan, buna karşılık söylemek istediğini kesinlikle söylemeyi bilen bir akıldır Losey.»

Jean Domarchi
Arts 806

ŞEFTALİ HIRSIZI

KRADETSAT NA PRASKOVI. Yönetmen/Vulo Radev. Senaryo/Vulo Radev. Görüntü yönetmeni/Todor Stoyanov. Müzik/Simeon Pironkov. Oynayanlar/Nevena Kokonova (Elisabeth), Rade Markoviç (Ivo), Mihail Mihailov (Kasaba komutanı), Cassil Yapev, Yapım/Film Bulgaria. Yapım yeri ve yılı/Bulgaristan 1964. Uzunluğu/90 dakika.

FİLMİN KONUSU

Olay birinci dünya savaşı yıllarında Bulgaristan'ın Tirmova kasabasında geçer. Bulgarlar savaşı kaybetmektedirler. Halk yoksulluk içinde ve güç durumdadır. Kasabanın komutanı, onur, kahramanlık gibi geleneksel değerlere bağlı bir askerdir. Genç karısı Elisabeth'le birlikte bir şeftali bahçesinin ortasındaki evinde yaşamaktadır. Şehirde tifüs salgını başlamıştır. Komutan sağlığına dikkat etmekte, bahçesindeki şeftalileri de hirsizlerden titizlikle korumaktadır. Kasabada bir de çeşitli uluslardan savaş esirlerinin bulunduğu bir kamp vardır. Kamptaki esirlerden bir Sırp subayı Ivo, bir gün açlığa dayanamıyarak komutanın bahçesine girer ve şeftalileri çalmaya teşebbüs eder. Tam bu sırada Elisabeth tarafından görülür. Elisabeth ona acıyarak yemek verir, şeftalileri de arımağın eder. Sırp subayı, ilk görüşte Elisabeth'e tutulmuştur. Kamptaki esir subaylardan bir Fransız bu duygusunu açar.

Bu arada kasabadaki durum gittikçe kötüleşir. Komutan ise şeftalilerinin çalındığını görünce nöbetçiye, bundan böyle bahçeye girmeye kalkan her yabancıyı vurmasını emreder. Sırp subayı bütün tehlikelere rağmen Elisabeth'le buluşmak üzere kamptan sık sık kaçır. Aralarında derin bir aşk başlamıştır. Ama özellikle Elisabeth acı çekmekte, bu mutluluğun sürmesinin imkânsız olduğunu inanmaktadır. Sevgilisine, kocasına acıdığını hatta sevdiğini söyler. Öbür yandan Elisabeth savaştan da umutsuzdur. Herşeyi karanlık görmektedir. Ivo ise gelecekte umutludur. Bu umut ve aydınlık, Elisabeth için de tutunacak tek yaşama noktasıdır.

Bir gün durumdan bıkan Tirnovalılar, bir yürüyüş yaparak, içinde yaşadıkları çetin koşulları protesto ederler. Komutan ve askerleri bu hareketi bastırırlar, Elisabeth'le sevgilisinin buluşmaları devam eder. Komutan karısındaki değişikliği sezmektedir.

Sonunda kamptaki esirlerin başka bir yere gönderilmeleri kararlaştırılır. Yüzlerce tutuklu özgürlüklerine doğru giden güç yolu yürümeye başladıkları sırada Sırp subayı da topluluktan gizlice ayrılarak sevgilisi Elisabeth'i son defa görmeye gider. Film bu son buluşma çabası ile sona erer.

FİLM HAKKINDA

Vulo Radev'in ve genç Bulgar sinemasının en önemli filmi olan «Şeftali Hırsızı» hem batıda katıldığı şenliklerde, hem de İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde büyük bir başarı

kazandı. Aşağıda ünlü İngiliz sinema dergisi «Sight and Sound»da film hakkında yayınlanan yazıdan kısa bir bölümü veriyoruz :

«Bu ülkede ticari olarak gösterilen ilk Bulgar uzun metrajlı filmi «Şeftali Hırsızı», en iyi Rus dönemi eserlerinin tatlı çekiciliğini getiriyor. Film küçük küçük ve zevkli sahnelerle dikkatle gözlenmiş ayrıntılarla doludur. Yönetmen Vulo Radev gerçekten insanların kusurlarını da hoşgörüsüyle karşılayabilmektedir. Komutan bile, tümüyle sevimsiz bir karakter olarak çizilmemiş. Şeftali Hırsızı rolünü oynayan Rade Markovich, Bulgarların Mastroianni'si olarak tanınmaktadır. Bu başarılı oyuncu gerçekten İtalyan oyuncusunun yüz çizgilerini hatırlatıyor, aynı zamanda onun tatlı mizahına da sahip. Tümüyle efendice ve sevimli bir film «Şeftali Hırsızı».

Brenda DAVIES

tuhaf bir kadın

leyla erbil'in öyküleri

HABORA YAYINLARI

Bütün kitapçılarda

AŞKLARIN ÖLÜ MEVSİMİ

LA MORTE SAISON DES AMOURS / LES LIAISONS AMOUREUSES. Yönetmen/Pierre Kast. Senaryo/Alain Aptekman ve Pierre Kast. Görüntü yönetmeni/Sacha Vierny. Müzik/Georges Delerue. Kurgu/Yanick Bellon ve Etienne Muse. Dekorlar/Jacques Saulnier. Yönetmen yardımcısı/Sophie Becker. Oynayanlar/Françoise Brion (Geneviève), Daniel Gelin (Jacques), Pierre Vaneck (Sylvain), Françoise Prévost (Françoise), Alexandra Stewart (Sandra), Hubert Noel (Hubert), Anne Marie Bauman, Michèle Veréz, Ursula Vian, Claudie Bournon, Anne Colette. Yapım/J.A.D.Films. Yapımcı/Georges Charlot. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1961. Uzunluğu/90 dakika.

Filmin konusu Jura'da kocası ile sakin bir hayat yaşayan genç bir kadının, Geneviève'in psikolojik öyküsüdür. Genç kadın kocasına fizik ilişkileri bakımından bağlıdır. Ama bir başka mutluluğu özlemektedir. Kocası Sylvain başarısız bir yazardır. Bu ilişki alanına Jacques adlı zengin bir politikacı ve karısı Françoise girerler. Geneviève ile politikacı arasındaki ilişki birincinin tersidir. Yani daha çok duygusal ve romantik, daha az fizikidir. Genç kadının adeta bir üçüncü tam ilişki peşinde olduğu sezilir. Konu bu dört kişi arasında doğan bir vodvil entrikası biçiminde gelişen ama daha çok trajik olan küçük olaylarla örülmüştür.

Filim, Fransız «Yeni Dalgâ» sinemacılarından Pierre Kast'ın en başarılı en olgun eseri sayılmaktadır.

UMUTSUZLAR

SZEGENYLEGENYEK. Yönetmen / Miklos Jancso. Senaryo/Gyula Hernadi. Görüntü yönetmeni/Tomas Somlo (Siyah beyaz - Geniş ekran). Kurgu/Zoltan Farkas. Dekorlar/Tamas Banovich. Oynayanlar/Janos Görbe (Gajdor), Tibor Molnar (Baba), Andras Kozak (Oğul), Gabor Agarfy (Toma), Zoltan Latinovits (Veszelka). Yapım/Mafilm, Bu-

dapeşte. Yapım yeri ve yılı/Macaristan 1965. Uzunluğu/2589 m.

FILMİN KONUSU

1860 yılı sonlarındayız. Viyana hükümeti, Macaristan'da sayıları hâlâ hayli kabarık olan «gerillacıların» kökünü kazımayı kararlaştırmıştır. Jandarmalar, aralarında bulunması muhtemel olan gerillacıları ortaya çıkarmak amacıyla yüzlerce köylüyü yakalayıp büyük yayla'daki kalelerden birine tıkarlar. Ama köylüleri tehdit ya da kuvvete başvuru olarak konuşturmak mümkün değildir. Jandarmalar, son derece sert ve yürekli olan bu insanların, esaretin dayanılmaz koşulları karşısında paniğe kapılmayacaklarını, deneyleriyle bilmektedirler.

Yas tutan yağlı bir kadın, saf halinde dizilmiş köylülerin önünden geçer. Bir kocasını ve oğlunu katletmiştir. Kadın, köylülerin önünden geçerken şüpheli yüzler arar. Şüphelendiklerini işaret eder. Şüphelilerden birinin sorgusu yapılır. Köylü sorgu sonunda beş cinayetin faili olduğunu itiraf eder. Jandarmalar, köylüden hürriyetinin karşılığında cinayet suçundan aranan öbür arkadaşlarını ihbar etmesini isterler. Kurtulmak amacıyla arkadaşlarını ele verir. Köylüler ihneti anlayınca intikam almayı tasarlarlar. Ama jandarmalar haini kurtarır. Oysa bu kurtarma bir tuzaktan başka bir şey değildir. Gerçekten de jandarmalar önce, tutuklulardan en tehlikelilerini ayırıp bir hücreye tıkarlar, hain de sözde arkadaşlarının intikamından korunma bahanesiyle bir başka hücreye tıkmıştır. Ama jandarmalar her iki hücrenin de kapısını açık bırakmışlardır. Çok geçmeden istedikleri olur. Arkadaşları haini cezalandırır. Kapıları açık bırakılan öbür iki hücrede de bir baba - oğul bulunmaktadır. Jandarmalar her ikisinden de şüphelenmektedir. Baba - oğul ise kendilerine atfedilen, suçlulara bütün güçleriyle karşı çıkmaktadırlar. Ama çok geçmeden korkunç bir seçimle karşı karşıya bırakılırlar. İkisinden biri ölüme mahkûm edilecektir. Oğul babayı, baba oğulu kurtarmak için çırpınır. Bu yüzden çıkmazdan kurtulmak için, bütün imparatorluk

polisinin canı dışında aradığı büyük kahraman Sandor dahil, herkesi ihbara her ikisi de hazırdır. Sandor 1848 de Macaristan'ın bağımsızlığı için Avusturya'ya başkaldıran Kossuth'un safında çarpışan gerillacaların ünlü şefidir. Ne var ki Sandor kaledeki esirler arasında bulunmamaktadır. Böylece Baba-Oğul hain'i öldüren köylüyü ihbar ederler. Ama bu imparatorluk polisi için yeterli değildir. Polisler Sandor'un yokluğunda, hiç değilse ünlü şefin adamlarını ele geçirme peşindedirler. Bunu elde etmek için imparatorluk ordusuna katılmak isteyenlerin affa uğrayacaklarını ilan ederler. Ama bu bir başışlama bir kurtuluş mudur? Bu tuzağa düşenlerin başlarına neler gelecektir. Film bu soruların cevaplanmasıyla sona erer.

FİLM HAKKINDA:

«Umutsuzlar» yalın ve sade bir şiir içinde geçmiş zamanın acı olaylarını yeniden canlandırmıştır. Bir asırlık bir hikâyenin anılarıdır bunlar. Jancso neyi bulmak ister bu geçen yüzyılda geçmiş garip hikâyede? Bir efsanenin yeni ve romantik bir şekli mi bu? Hayır. Jancso açıklamıştı bir gün (Umutsuzlar'ı) yaratmasına sebep olan nedenleri. Bir yüzyılın acımasızca yapılan bir incelemesiydi bu, saygısızlık etmekten korkmadan herşeyi olduğu gibi ortaya çıkarmak ihtiyacı. Jancso bu güçsüzlüklerle dolu yolu, yılmaz bir inat ve gözüpük bir direnişle izlemiş ve bu da garip bir dönüşümle filme o dokunaklı görünümünü vermiştir. Bakışlarını geçmişe yönelten bir romantizmle alışverişi yoktur bu dokunaklılığın. Aksine her şey düşüm noktası analizin katılığındadır. Doğrudan doğruya, sanatçının yaratış eylemine yön veren de budur. Duyguların tutkusundan çok aklın tutkusu dikkatimizi kısırırak bağlar. Eğer düşüncenin dramatik akışı diye bir şey varsa Jancso'nun filmi işte ona borçludur. Dakikadan dakikaya, görüntüden görüntüye bir gerçeği arayıp, onu gerilimden gerilime sürükleyen insan üstü mücadele ve çabaları yaşatır bize Jancso.

Az çok değeri olan bir filmde hikâye anlatılırken sadece olayların birbirine geçişini

düzenlemekle yetinilmeyeceği açıktır. İnsanın çeşitli hallerini ve söz konusu yaşamaların özelliklerinin ötesinde bütün insanlığa ait gerçekleri anlatmak gerekir. Tek sorun bunlar arasındaki bağıntıyı ve yaratıcının fikirlerine destek olan somut değerlerin ne olduğunu bilebilmektir.

Bu yönden «Umutsuzlar» son derece de dengeli. Canlı gerçek ve gerçek hikâye insanlığın önemli bir mesajını taşıyor. Bu film asla elle tutulmuyacak soyutluklar içinde kuruyup kalmıyor, acı gerçeklerin üzerinde büyük büyük laflar etmiyor. Düşüncelerin, felsefi gerçeklerin bir filme ancak dıştan eklenileceği, onun için de bunların konu dışında kaldığı sanılır. Filmin, yapısı gereği düşünceleri aktarmaya elverişli olmadığı ve bu türlü eserlerin allegorik olduğu söylenir. Jancso'nun bu eseri için böyle bir şey söz konusu değildir. Gerçekten allegoriler, öz bakımından eserin temelinde bulunan kavramlardır ve hikâye, sonradan eklenen, eserin örneklendirilmesi için kaba taslak yapılmış, esas fikrin estetikten uzak çıtıklaklığı örtmek amacıyla uydurulmuş bir bahanedendir ibarettir. Oysa Jancso mesajını iletebilmek için, hikâye uydurmaya hiç ihtiyaç duymaz. O gerçeğin arkasından gider, ciddi bir tarihsel analiz yapar. Geçmişin verdiği ders tarih kitaplarını çok aşar o hayatın kendisidir, üzerinde derin derin düşünmeyi gerektirir. «Umutsuzlar» da kişilerin psikolojik özellikleri ayrıntılarıyla ele alınmaz, durumların gerektirdiği, öüne geçilmez davranışlar açıklanır. Filmin üslûbundaki özlük, yoğunluk, esasa iniş işte buradan gelir.

Jancso'nun filmini Eisenstein'inkine benzetebiliriz. Bu benzetiş anlayış ve stil bakımından olmasa bile filmi yöneten yasalar bakımından geçerlidir. Tıpkı «İvan le Terriblo» deki gibi burada da yaratıcı somut bir tarihsel olayı ve evrensel bir felsefi mesajı dengeli tutmayı başarmıştır. Jancso bu filmde tarihin en acıklı hikâyelerinden birini, bütün bir halkın alın yazısını çizen zıtlıkları ve kompleksleri meydana çıkarmaya çalışıyor. Kendini aldatmadan ve boş umutlara kapılmadan.

Eisenstein ise gerek konusunun gerek kendi tabiatının etkisiyle, en azgın tutkuların akışına kendini kaptırır, çılgın bir dinamizmin vahşi ateşinde alev alev yanar. Bundan dolayı da anlatımı binbir renkle donanmış olup, zengin ve haşmetlidir.

Üslûbunun yeniliği bir yana «Umutsuzlar» sinema dili bakımından da çok ilginçtir: olgun, duru, son derece de ciddi. Jancso, özellikle süsleyici nitelikteki hiç bir unsuru kullanmaz. Bu ölçülü ve özsözlü hali ona faydalı olmuştur. Yapısındaki önemli karşıtlıklar ve güçlülük büyük bir enerji ile doludur. Bu sayede görüntüler, sağlamlıkları içinde etkileyici ve büyüleyici olurlar.

En ufak birimine, en ufak bölümüne kadar filim derin bir şiirin izlerini taşır. Her türlü romantizmi reddetmesine rağmen Jancso, en güç olan yerde, sanatçıların oyununda büyük bir başarıya ulaşır. Duyguluğa ve duygusallığa hiç yer vermiyen, şaşırtıcı bir «Mikro Sistem» kurmuştur. Her hareket ölçülü, her mimik anlam dolu kıpırtılardan meydana gelir. Bu yalınlık özellikle kişilerin konuşmalarında belirgindir. Eksik, bitmemiş cümlelerde, tek tek sıralanan kelimelerde bile tutkuların kargaşalığını, korkuların ve azgınlıkların şiddetini yaşatan özlü ve ağırbaşlı bir dil kullanır. Miklos Jancso'nun filmi, lirizmi entellektüel bilinçten doğan yürekli bir tarafsızlıkla, akıllı bir taraf tutuşu birbiri içinde eriten modern şiire bağlanır.»

YVETTE BİRO

YENİ SINEMA SAYI 28

YÖNETMEN HAKKINDA

Miklos Jancso 1921'de doğdu. Hem hukuk öğrenimini yaptı (1964 te doktorasını verdi) hem de etnografya ve sanat tarihini derslerini izledi. Savaşın sonra birçok tanınmış kişiyle birlikte «Halk Kolejleri» hareketine katıldı. «Donmuş Günler» ve «Duvarlar»ın yaratıcısı Andre Kovacs bunlardan biridir. Bundan sonra, Jancso, Budapeşte Yüksek Sinema Okuluna girdi, 1950 de bu okulu bitirdi. Aktüalite filimleri stüdyosunda çalış-

maya başladı. 1953 ten itibaren yalnızca belge filimleri yaptı. İlk uzun filmini 1958 de yaptı, ama türlü nedenlerden ötürü kısa belge filimleri çevirmekten de hiç bir zaman geri kalmadı.

Kısa Filimleri

Zamanın Çarkı
Gün ağarması ve Gün Batışı
Kızılderili Macerası (1961)
Eski Bir Halk Şarkısı (1963)
Bulunuş (1965)

Uzun Filimleri

Çanlar Roma'ya Gitti (1958)
Üç Yıldız (Birinci Bölüm: 1959-1960)
Kantat (1963)
Benim Yolum (1964)
Umutsuzlar (1965)
Sessizlik ve Çılgılık (1967)
Parlak Rüzgârlar (1968)

MALDONE

MALDONE. Yönetmen/Jean Grémillon. Senaryo/Alexandre Arnoux. Görüntü yönetmenleri/Georges Périnal ve Christian Matras. Müzik/Marcel Delannoy ve Jacques Brillouin. Dekorlar/André Barsacq. Yönetmen yardımcıları/Georges Lacombe ve André Barsacq. Oynayanlar/Charles Dullin (Olivier Maldone), Roger Karl, Genica Athanasiou, Annabelle, Daniel Lecourtois, Edmond Beauchamps, André Bacq, Geymond Vital, Georges Teroff, Marcelle-Charles Dullin. Yapım/Société des Films Charles Dullin. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1928. Uzunluğu/Kısaltılmış olarak 2800 m.

Fransız sinemasının «lânetlenmiş» yönetmeni Jean Grémillon'un ilk konulu uzun filmi olan «Maldone», aslında 3800 m. olarak hazırlanmış, sonradan ticari başarısızlığı üzerine yapımcısı tarafından 1000 m. kadar kısaltılarak değerinden oldukça kaybetmiştir. Konusu kısaca şöyle özetlenebilir: Yirmi yıl işsiz güçsüz dolaşan, gemicilerle, serserilerle arkadaşlık eden Olivier Maldone, kardeşi-

nin ölümü üzerine, ailesinden kalan şatosuna döner ve genç bir kıza evlenir. Ancak bu tür bir yaşama da fazla katlanamaz ve bir çingene kıızıyla birlikte başıboş günlerine dönmüş yapar.

Fransız sinema tarihçisi Georges Sadoul, filmin 1930'lardaki «Şiirsel Gerçekçilik» akımına tipik bir örnek sayılabileceğini belirtmekte ve kır eğlencesi ile Maldone'un mahzeninde eski elbiselerini aradığı bölümü filmin en başarılı sekansları olarak göstermektedir.

YASAK OYUNLAR

JEUX INTERDITS. Yönetmen/René Clément. Senaryo/François Boyer'in romanından F. Boyer, Jean Aurenche, Pierre Bost ve René Clément. Görüntü yönetmeni/Robert Juillard. Müzik/Narciso Yepes. Kurgu/Roger Dwyre. Dekorlar/Paul Bertrand. Yönetmen yardımcısı/Claude Clément. Oynayanlar/Brigitte Fossey (Paulette, 5 yaşında), Georges Pouljouly (Michel Dollé, 11 yaşında), Lucien Hubert (Dollé Baba), Suzanne Courtal (Dollé Anne), Jacques Marin (Georges Dollé), Laurence Badie (Berthe Dollé), André Wasley (Gouard Baba), Amédée (Francis Gouard), Denisse Péronne (Jeanne Gouard), Louis Saintève (Papaz). Yapım/Robert Dorfman - Silver Films. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1952. Uzunluğu/102 dakika. Aldığı ödüller/1952 Cannes ve Venedik Film Festivali ödülleri. 1953 En İyi Yabancı Film Oscar'ı.

FILMIN KONUSU

Güzel bir adada, ağaçlar arasında oturmuş iki çocuğu göstererek başlar film. Erkek çocuk onbir yaşlarındadır, kıza daha küçük. Oğlan küçük kıza bir hikâye okumaya başlar. «Tıpkı bizim gibi iki çocuğun hikâyesidir bu.» der. Ve serüven başlar:

1940 yılının haziran ayı. Hava son derece güzeldir. Paristen güneye giden yol üzerinde onbinlerce insan savaştan kaçmakta, güvenli bölgelere göçmektedir. Göç edenler arasında bir de küçük aile bulunmaktadır. Alman uçaklarının ani bir hücumu sırasında ana ile

baba ve küçük köpek ölür, yalnızca küçük Paulette sağ kalır. Paulette köpeğini aramak üzere yoldan ayrılır, civar çiftlikte oturan bir çoban oğlanla karşılaşır: Michel. Bu arada Michel'in büyük kardeşi başıboş bir at tekmelediği için yaranlanır. Michel Paulette'i eve götürür. Michel'in babası Dollé ile komşuları Gouard'lar kavgalıdır. Dollé'ler Michel'in de ısrarı üzerine küçük kıızı evlerinde misafir etmeye karar verirler. Bu arada yaralı ağabey'in durumu ağırlaşır.

Paulette ile Michel, Paulette'in köpeği için boş değirmende bir mezar yaparlar. Değirmende bir de baykuş vardır. Michel bu baykuşun yüz yıl kadar yaşadığını söyler. Ölülerin de korkmasınlar diye birçoğu bir arada gömüldüklerini anlatır. Köpeğin yanına korkmasın diye başka hayvan ölümleri de bulmak gerekmektedir. Michel başka hayvanlar bulur. Daha sonraları Michel, gömülmek üzere sık sık civciv ölümleri getirecektir Paulette'e. Bu civcivlerin aslında mı ölü bulundukları yoksa Michel'in mi onları gömülmek üzere «hazırladığı» anlaşılamaz. Öbür yandan ölü hayvanlar için mezarları başına dikilmek üzere haçlar da bulmak gerekmektedir. Michel, evde haçlar hazırlar. Bu arada atın tekmelediği ağabey de ölür. Çocuklar için bir çeşit oyun olur bu olay da.

Ölüm sabahı komşu Gouard'ın oğlu Francis askerden kaçarak köye gelir. Michel'in ablası Berthe, Francis'le mercimeği fırına vermiştir. Baba Dollé, oğlu için tabut hazırlar. Tabutun haçlarını hayvanlar için Michel çalar. Gömülme töreni sırasında Michel ile Paulette mezarlıktaki haçları görerek sevinirler. Paulette bu haçlardan da çok kilisede rahibin elindeki altın haçı istemektedir. Michel kilisedeki haçı çalmak isterken rahip onu yakalıyarak elinden alır. Geceleyin Paulette ile Michel mezarlıktan ondört tane haç çalarak değirmene götürürler. Pazar günü Gouard'lar ve Dolléler mezarlığı ziyaret ederler. Haçların çalındığını gören Dollé Baba, Gouard Baba'dan şüphelendiği için onun karısının mezarındaki haçı kırar. İki adam kavgışılır. Sonunda rahip gelerek asıl suçlunun Michel

olduğunu sezdirir. Michel kaçır. Saklanır. Bu arada iki jandarma gelerek Paulette'i yetimler yurduna götürmek isterler. Ne Paulette ne de Michel buna razı olmazlar. Baba Dollé, haçların nerede olduğunu söylese Paulette'i alıkoyacağını söyler. Michel bu söze inanıp haçların yerini söyler ama Baba Dollé gene de kızı jandarmalara teslim eder. Michel çok kızarak değirmene koşar, haçları (köpeğinki hariç) dereye atar. Paulette'in köpeğin mezarına koyduğu kolyeyi de baykuşa verir, «Al bunu yüzyıl sakla» der.

Paulette'i, göçmenlerin kaynaştığı bir yerde rahibeler yetimler yurduna yerleştirmek üzere hazırlarlar. Bu sırada «Michel» diye çağrıldığını duyan Paulette, Michel, Michel, Anne. Anne diye bağırarak kalabalık arasında kaybolur.

Yeniden filmin başındaki sahneyi görürüz. Küçük kızla oğlan (ikisi de iyi giyinmişlerdir.) hikâyeyi bitirmişlerdir. Küçük kız serüvenin sonuna çok üzülür. Oğlan onu avutmak için boş sayfayı açarak hikâyeye bir son uydurur:

«Sonunda Paulette Michel'i bulur. İkisi de bir köşeye saklanırlar, kimse de onları bulamaz.»

Küçük kız onlara mektup yazıp adaya çağırmaı teklif eder. Oğlan kabul eder. Film bu iki çocuktan Paulette'in şu sözleri ile son bulur:

«Söyle onlara... Kimse, ama kimse kendilerine kötülük etmeyecek... Söyle onlara... Bu raya gelsinler... Onları bekliyoruz... Yaz bunu olur mu...»

René Clément, «Yasak Oyunlar»ın ilk teması, benim için savaş'tır demektir. Film, soğuk harbin en acılı günlerinde çekilmiş ve 1940 yıllarının vahşetini ortaya koyan ilk ve en iyi sekansıyla resmi makamlar tarafından boykot edilmiştir: Daha sonra Pekin'den New York'a kadar uluslararası bir başarı kazanmıştır.

FANTOMA FANTOMAYA KARŞI

FANTOMAS CONTRE FANTOMAS (FANTOMAS POLICIER APACHE). Yönetmen/Louis

Feuillade. Senaryo/Pierre Souvestre ve Marcel Allain'ın «Le Policier Apache» oyunundan Louis Feuillade. Görüntü yönetmeni ve kurgu/Guérin. Oynayanlar/René Navarre (Fantoma), Bréon (Komiser Juve), Georges Melchior (Gazeteci Fandor), Volbert (Aktör Valgrand), Naudier (Gardiyan Nibet), Renée Carl (Lady Beltham), Jean Faber (Prensés Danidoff), Maury (Emniyet teşkilâtı şefi). Yapım/Louis Feuillade. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1914. Uzunluğu/1274 m.

Filim, Louis Feuillade'in 1913'de başlayan «Fantoma» dizisinin dördüncüsüdür.

Scotland Yard, detektif Juve'e yardımcı olması için en ünlü detektiflerinden birini yollar. Bu, Fantomas'dır. Yıllardır Scotland Yard'da çalışmaktadır. Filmin ünlü serüvenleri arasında özellikle «kanayan duvar» dikkati çeker. Duvarda Lord Beltham'ın cesedi gömülmüştür. Karısı da Fantomas'a âşıktr.

USHER'LERİN EVİNİN ÇÖKÜŞÜ

LA CHUTE DE LA MAISON USHER. Yönetmen/Jean Epstein. Senaryo/Edgar Allan Poe'nun iki öyküsünden Jean Epstein. Görüntü yönetmeni/Georges ve Jean Lucas. Dekorlar/Pierre Kéfer. Kostümler/Oclise. Yönetmen yardımcısı/Luis Bunuel. Oynayanlar/Jean Debucourt (Roderick Usher), Marguerite Gance (Madeline Usher), Charles Lamy (Ziyaretçi), Pierre Hot, Halma. Yapım/Les Films Jean Epstein. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1928. Uzunluğu/1500 m. kadar.

Olaylar 1840 yılının bir kasım gecesini başlar. Usher'lerin uğursuz sayılan evine bir ziyaretçi gelir. Bu evde Roderick ve karısı Madeline yalnız bir hayat yaşamaktadırlar. Bir de üçüncü kişi vardır evde: Doktor. Madeline'in oldukça kötü görünen sağlığını kontrol altında tutmaktadır. Bütün geçmiş Usher'ler gibi Roderick te karısının tablosunu yapmaktadır. Ama her fırça vuruşunda adeta karısı canlılığından birşeyler kaybetmekte, buna karşılık tablo yeni bir canlılık kazanmaktadır. Konuk dostunun bu konudaki öğütlerine kulak asmayan Roderick, bir ara onu ge-

zintiyeye yollar ve karısının portresine son tuşları vurur. Ama bu kez kadın cansız yere yığılır, buna karşılık tablonun canlılığı bir mükemmellik kazanır.

Sevgilisinin ölümüyle derinden yaralanan Roderick, onun ölümüne inanmaz ve karısını tabutunu çivilemez. Ceset tabut kapatılmaksızın bahçeye gömülür. Sonra, yalnız kaldığı dostu ziyaretçi ile birlikte karısının dirilmesini bekler. Korkunç fırtınalı bir gecede, Madeline'in tabuttan çıktığını adeta hisseder, sonra onu karşısında görür. Kadın yaralıdır ama sağdır. Birlikte evden kaçarlar. Hemen arkalarından yıldırım Usher'lerin evine çarpar, ev çöker.

Filim, Edgar Allan Poe'nun iki öyküsünün (Usher'lerin Evinin Çöküşü ve Oval Portre) bir arada sunulmuşudur. Georges Sadoul film hakkında şunları yazmaktadır:

«Epstein, şiir ve gizle yüklü iki öyküyü ustaca birbirine katmış; sağlam kurgulu, kusursuz ritimli, Poe'ya yaraşır görüntüleri olan özenli bir çalışma çıkarmış ortaya.»

MİLYON

LE MILLION. Yönetmen/René Clair. Senaryo/ Georges Berr ve Guillemaud'nun oyunundan René Clair. Görüntü yönetmeni/Georges Périnel ve Georges Raulet. Müzik/Armand Bernard, Philippe Parès ve Georges Van Parys. Kurgu/René Le Henaff. Dekorlar/Lazare Meerson. Kostümler/Georges K. Benda. Yönetmen yardımcısı/Georges Lacombe. Oynayanlar/ Annabella (Béatrice), René Lefèvre (Michel), Vanda Gréville (Vanda), Paul Olivier (Crochard), Louis Allibert (Prosper), Constantin Stroesco (Sopranelli), Odette Talazac (Kantatris), Pitouto (Rejisör), Jane Pierson (Bakkal kadın), André Michaud (Kasap), Raymond Cordy (Taksi şoförü). Yapım/Films Sonores Tobis. Yapım yılı ve yılı/Fransa 1931. Uzunluğu/90 dakika.

FİLMİN KONUSU

Olay 1930 larda Paris'te geçer.

Michel, parasız bir ressamdır. Prosper ve Béatrice'le aynı evde oturur, Béatrice'le «bi-

raz nişanlıdır. Parasızlıktan mahallenin bütün esnafına borç yapmıştır. Alacaklıları başına toplanıp paralarını isterken Prosper bir haber getirir. Satın aldıkları piyango biletlelerinden birine bir milyon isabet etmiştir. Ancak, ikramiyenin Michel'e mi, yoksa Prosper'e mi çıktığı belli değildir. Michel defterine bakmadan önce Prosper'e, ne olursa olsun, parayı bölüşmeyi teklif eder. Prosper reddeder. Ama ikramiye Michel'e çıkmıştır. Alacaklılarının ve kendisinin sevinci kısa sürer; biletle Michel'in ceketinin cebindedir ve Béatrice ceketini, polisten kaçarken odasına sığınan La Tulipe Baba adlı bir hırsıza «döndü» vermiştir. Böylece ceketini ele geçirmek için bitmeyen bir takip başlar. Ceket, ünlü bir tenor tarafından bir temsilde giyilmek üzere satın alınır. Michel tenor'un izini bulur ama ceketin satın alındığı ve aslında hırsızların karargâhı olan dükkânda soruşturma yaparken, polis baskını yapar; Michel karakola düşer. En yakın arkadaşının kendisini kurtarmasını beklerken, para hırsına kapılan Prosper, kendisini tanımadığını ileri sürerek hapse tıktırır onu. Michel kurtulur yine de hapisten; iyi yürekli mahalle halkı lehine tanıklık yapar. Ve opera'da ceketin peşinde büyük bir yarış başlar. Ceket birkaç kere el değiştirir. Sonunda La Tulipe Baba Beatrice'e verdiği sözü tutarak ceketini bulur, sahibine iade eder.

FİLM HAKKINDA

Çoklarıncı Clair'in en iyi filmi olarak tanımlanır «La Million».

Gösterildiği gündün itibaren «konuşan» ve «şarkı söyleyen» bir sinema karşısında hayranlıklarını nasıl ifade edeceklerini bilemeyen seyirci yığınları tarafından göklere çıkarılmış, sinema tarihi açısından ise, herşeyden önce bir «deney filmi» niteliğinde görünmüştür: Clair, burada da «esas» müzik ve ritimle ifade etme yolunu araştırmış ve büyük bir başarıya ulaşmıştır. Tek amaç güldürmektir Milyon'da; hiciv para hırsını ortaya koymak için bir yan öge olarak kullanılır. Bilinçli bir şekilde fazlasıyla «stilize» edilmiş dekorlar, olayın geçtiği çevreyi — o

«küçük dünya»yı — karikatürize edecek şekilde ve sahte «naifliğini ortaya çıkarmak üzere hazırlanmıştır.

BİR AŞK YETMEZ

FAR FROM THE MADDING CROWD. Yönetmen/John Schlesinger. Senaryo/Thomas Hardy'nin romanından Frederic Raphael. Görüntü yönetmeni/Nicolas Roeg (Panavision-Technicolor). Müzik/Richard Rodney Bennett. Kurgu/Malcolm Cooke. Sanat yönetmeni/Roy Smith. Kostümler/Alan Barrett. Yönetmen yardımcısı/Kip Gowans. Oynayanlar/Julie Christie (Bathsheba Everdene), Terence Stamp (Çavuş Troy), Peter Finch (William Boldwood), Alan Bates (Gabriel Oak), Fiona Walker (Liddy), Prunella Ransome (Fanny Robin), Alison Leggatt (Mrs. Hurst), Paul Dawkins (Henery Fray), Julian Somers (Jan Coggan), John Barrett (Joseph Poorgress), Freddie Jones (Cainy Ball), Yapım/Vic-Appia. Yapımcı/Joseph Janni. Yapım yeri ve yılı/İngiltere 1967. Uzunluğu/168 dakika.

Gabriel Oak adlı bir komşu çiftçinin evlenme isteğini geri çevirdikten az sonra, dik kafalı, özgür bir kız olan **Bathsheba Everdene**'e, amcasının **Weatherbury**'deki çiftliği miras kalır. **Gabriel**'in koyunları bir kazada ölür; **Bathsheba**'nın çiftliğindeki bir yangını kahrmanca söndürdükten sonra, onun çobanı olmayı kabul eder. **Bathsheba**, bölgede kadın düşmanı olarak ünlenmiş **William Boldwood**'a bir aşk mektubu gönderir. **Boldwood**, **Bathsheba**'ya tutulur; kız evlenme isteği üstünde düşünmeğe söz verir. Ama hizmetçilerinden **Fanny**'yi gebe bırakan **Çavuş Troy**'a âşık olur ve onunla evlenir. Evlenir evlenince **Troy**, **Bathsheba**'nın parasını savurur; mallarına bakmaz; çiftliğin kadın işçilerini baştan çıkarır. Fırtınalı bir gecede, **Bathsheba**'nın samanlarını yağmurdan korumak, yalnızca **Gabriel**'in aklına gelir. **Fanny** doğururken ölünce **Troy** gerçekte onu sevdiğini anlar. Kaybolur, boğulduğu sanılır ve **Gabriel**, **Bathsheba**'nın kâhyası olur. **Boldwood**, **Bathsheba**'ya, altı yıl içinde, **Troy**'un

ölümü yasa önünde kesinleştiğinde evlenmek istediğini söyler. Tutkunun şiddetinden korkan **Bathsheba** kabul eder ama anlaşmayı açıklamak için **Boldwood**'un verdiği bir Noel eğlencesinde **Troy** ortaya çıkar. **Boldwood** onu öldürür, tutuklanır, ölüme mahkûm edilir. Birkaç ay sonra **Gabriel**, **Bathsheba**'ya göç etmeyi tasarladığını bildirir, o zaman **Bathsheba** onun bencil olmayan bağlılığını kavrayarak, evlenmeyi kabul eder.

Thomas Hardy, insan ve doğa arasında dramatik çatışmaları, benzerlikleri göstermekten kaçınmadan doğayı, insan davranışlarının bir aynası olarak verirken; doğanın belirleyici bir güç olduğunun, insan varlığının doğal ve fiziksel çevresi tarafından biçimlendiğinin de farkındadır ve kişileri doğa gibi görünüşteki bir dinginlik yüzeyinin altında çatışan, yıkıcı güçler taşımaktadırlar. Oysa insancıl ve doğal evrenlerin karşılıklı ilişkilerinin bu inceliği **Schlesinger**'in girişiminde bütünüyle kaybolmuştur. Filimde kişiler çevrelerinin düzeyine ulaşamıyorlar. Tiyatroda kâğıt dekorlar ortasında tutkularını yansılayan etkileyici kişiler görmeye alışkınız ama burada kâğıttan kişiler, içinde dolaşıtları doğal sahnenin etkileyici gerçekliği tarafından gölgede bırakılıyorlar. **Schlesinger**, **Gabriel** ve **Bathsheba**'nın aşkını anlatmak için İnci'den mecaz almış: «Suyun söndüremediği, selin boğamadığı aşkın yanında, herkesin aynı adla tanıdığı tutku bir akıntı gibi gelip geçicidir.» **Schlesinger**, bu mecazın görsel eşdeğerini bulamadan, bize bayağı bir mutlu son bırakıp gidiyor.

Jan Dawson
Monthly Film Bulletin

SON ADAM

DER LETZTE MANN. Yönetmen/Friedrich - Wilhelm Murnau. Senaryo/Carl Mayer. Görüntü yönetmeni/Karl Freund. Müzik/Giuseppe Becce. Dekorlar/Robert Herth ve Walter Röhling. Oynayanlar/Emil Jannings (Otel kapıcısı), Maly Delschaft (Kızı), Max Hiller (Nişanlı), Emilie Kurz (Hala), Hans Unterkirchen (Me-

najer). Olaf Storm (Genç yolcu), Hermann Valentin (Zengin müşteri), Emma Wyda (Komşu kadın), Georg John (Gece bekçisi). Yapım/Universum Films A.G. (Decla Film der UFA). Yapım yeri ve yılı/Almanya 1924. Uzunluğu 2036 m.

İlk bakışta «Son Adam», Murnau'nun eserleri arasında özel bir yere sahipmiş gibi görünür. Bu filmin «gerçekçi» olduğundan çok kez söz edilmiştir. Eğer gerçekçilikten kast edilen şey, Almanya'nın birinci dünya savaşı öncesi manzarasının dolaysız bir tasviri ise, film bu anlamda gerçekçidir. Ama derinden incelendiğinde, «Son Adam»ın «Nosferatu»ya da «Faust»tan daha gerçekçi olmadığı, daha doğrusu bu iki «fantastik» görünümlü filmin de en az «Son Adam» kadar gerçekçi oldukları anlaşılır. Çünkü bu iki filmin de konusu gene Almanya'dır. «Son Adam»dan tek farkları sonuncunun konusunun masalsi olmayışındır. Konu günlük yaşantıdan ama gene de günlük gerçeğin sanat yaratışı ile bir değişimini, görsel hayal gücünün etkileri ve «fantasmagorie» bu filmde de görülür.

Konu birkaç cümle ile şöyle özetlenebilir : Başkığı, büyük bir otelin büyük üniformalı kapıcısıdır. Bir gün işini gerektiği gibi yapamadığı gerekçesi ile bu işinden alınır ve lavaboların bekçiliği işine verilir. Üniforması çıkarılır sırtından ve bir «rütbe indirimi» duygusu içinde başladığı yeni işinin aşağılayıcı atmosferi içine girer. Bu duruma dayanamayan kapıcı bir süre sonra ölür. Parlak üniforması içindeki bu kapıcının kişiliğinde, bozguna uğramak üzere olan Almanya'yı görmek güç değildir. Hep bildiği gibi yapımcıların isteği ve baskısı sonunda Murnau, filmi Happy End'le bitirmiştir. Kapıcıyı, bir milyarder'e «hizmet arzederken» mutlu bir gülümseyiş içinde görürüz. Ama bu son da, karamsar son kadar karamsar ve umutsuzdur. Almanya için de iki yoldan birini seçmek söz konusu idi : Ya intihar, ya da Amerikan kredileri, yani yaldızlı kölelik.

Kapıcıdaki üniforma tutkusunu iyi anlamak için Alman özelliğini, geleneksel Prusyalı tutkularını iyi bilmek gerekir. Eric Von Stroheim, bir keresinde, Emil Jannings'in (kapı-

cı) sırtından üniforma çıkarılırken kendini tutamayıp ağladığını itiraf etmişti. Bu sahne ona, askeri bir «apolet sökümlü» gibi gelmiş. Hiç bir Alman'ın (o yıllarda), üniforma kayı-bı karşısında duygusuz kalabileceği düşünülemezdi. Ayrıca zaten bu sahnede, Almanya'nın savaş sonu alınyazısını da okumak mümkündür. Çünkü savaş sonunda yenik düşen Almanya silâhlarından tecrit edilmiş ve bu ağır yenilgiye kendini uydurmakta büyük güçlük çekmişti.

Kapıcı, kendisini yenilgiye uğratan ağır gerçeklik karşısında öcünü gece gördüğü ünlü düşle alır. Bu düş aracılığı ile de, Almanya'nın geleceğini, birinci dünya savaşındaki yenilginin öcünü almak üzere ortaya çıkan Hitler dünyasının düşsel karabasınına Murnau adeta inanılmaz bir sezgi ile vermektedir.

KADER DEĞİŞMEZ

THERESE RAQUIN. Yönetmen/Marcel Carné. Senaryo/Emile Zola'nın romanından Charles Spaak ve Marcel Carné. Görüntü yönetmeni/Roger Hubert. Müzik/Maurice Thiriet. Dekorlar/Paul Bertrand. Kostümler/Mayo. Kurgu/Henri Rust. Oynayanlar/Simone Signoret (Thérèse), Raf Vallone (Laurent), Jacques Duby (Raquin), Roland Lesaffre (Indochine), Sylvie, Anna-Maria Casilio. Yapım/Paris Film-Lux. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1953. Uzunluğu/105 dakika. 1953 Venedik Film Festivali «Gümüş Aslan» ödülü.

Charles Spaak ve Marcel Carné'nin «Thérèse Raquin» i Zola'nın ünlü romanının oldukça serbest, modern bir uyarlamasıdır. Olaylar 1950'lerin Lyon'una yerleştirilmiştir. Laurent kamyon sürücüsü olmuş ve romandaki gibi Raquin'i tuzağa düşürmeyip onu bir tren den aşağı itmiştir. Bu sırada Hindicini'den gelen bir lejyonier Thérèse'e şantaj yapacak, oysa bir kaza sonucu ölecektir. Bir küçük hizmetçi ise iki sevgiliyi ele verecektir.

«Thérèse Raquin», Marcel Carné'nin savaştan sonraki en iyi filmidir. Lyon'un atmosferi, iyi seçilmiş ve yönetilmiş oyuncuların kendilerini göstermelerine yardımcı olmaktadır. Özellikle Simone Signoret ve Jacques Duvy'nin oyunları başarıldır.

FARREBIQUE

FARREBIQUE. Yönetmen/Georges Rouquier. Senaryo/Georges Rouquier. Görüntü yönetmeni/André Dantan, Daniel Sarrude ve Jean-Jacques Rebuffat. Müzik/Henri Sauguet. Kurgu/Madeleine Gug. Oynayanlar/Goutrens (Aveyron) köylüleri. Yapım/Ecran Français - Etienne Lallier. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1947. Uzunluğu/100 dakika.

Filmin konusunu kuran öykü dört mevsime paralel olarak dört bölüme ayrılmıştır. Bir belge filmi olan **Farrebique**'in perdeye aktardığı çevre, **Goutrens (Aveyron)** adında bir Fransız çiftliğidir. Oyuncular bütünüyle amatör olup **Goutrens**'in gerçek sakinleridir.

Rouquier filmi konusunda şunları yazmaktadır :

«Filimde küçük çocukluğumdan beri tanıdığım bir ailenin kendi gerçek öyküsünü birkaç küçük değişiklikle anlatmayı denedim. Yeryüzünün herhangi bir ülkesinde herhangi bir yerde oturan insanların yaşaması üzerine film yapan bir sinemacı gibi davrandım. Ve her şeyi kaybettim : Gelenekleri, görenekleri, dinsel yaşayışı vb. Doğa'nın bütün kıpırdayışlarını da filmime geçirmek istiyordum : Böcekleri, bitkileri, sebzelerin iç yaşantısını, doğa'nın geniş ve yoğun yaşantısını.»

Filmin kişileri şunlardır : Çiftliğin en yetkili kişisi olan büyükbaba, sessiz büyükanne, oldukça geri kafalı ve gelecekteki çiftlik reisi adayı büyük oğul **Roch**, karısı **Berthe**, küçük kerdeş **Henri** ve çocuklar.

İlk bölümde mevsim kıstır : Aile evde petrol lambasının ve ocağın çevresine kapanmıştır. Uzun akşam konuşmaları ve tartışmaları. Evde pişirilen ekmek vb.

Sonra bahar gelir. Baharda doğa anlatılır. Bu bölümün lirik bir tonu vardır. Ağır ve yoğun bir ritm içinde mikroskopik görüntüler ve duyguların da canlanışı anlatılır.

Sonra yaz : Hasat dönemiyle başlar yaz. Köyde messe töreni yapılır. Ve bir kaza. Film güz mevsimi ile birlikte sona erer : Yeniden çalışmalar. Noterde bir mal bölüşümü. Büyük babanın ölümü. Ölü töreni..

MAKİNİST

IL FERROVIERE. Yönetmen/Pietro Germi. Senaryo/Alfredo Giannetti'nin konusu üzerine A. Giannetti, P. Germi ve L. Vincenzoni. Görüntü yönetmeni/Luigi Giocosi. Oynayanlar/Pietro Germi, Luisa Della Noge, Sylva Koscina, Saro Urzi, Carlo Giussri. Yapım/Carlo Ponti - Enic. Yapım yeri ve yılı/İtalya 1955.

Il Ferroviere, bir tren makinistidir. Öteki makinistler ve şimendöfer işçileri onu bir tanrı gibi görürler. Çünkü o herşeyi daha iyi bilir; çok güzel gitar çalar ve özel bir tren yönetir : Bir elektro-tren... Çocuklarının bazı problemleri vardır. Örneğin kızı evli olmadığı birinden gebe kalmıştır. Baba onu evlenmeye zorlar. Büyük oğul evden çekip gitmek, ailesinden ayrılmak ister. Bir gün aile üyeleri arasında uzun ve sert bir tartışma geçer. Tartışma sonunda **Ferroviere**, karısını dövmeğe kalkar. Büyük oğul bu olay üzerine evi terkeder. Aile yavaş yavaş dağılmakta, çökmektedir. Bu sırada **Ferroviere**'nin başından önemli bir olay geçer. Elektro-tren'i yönettiği sırada intihar etmek isteyen biri, kendini rayların üstüne atar. Kazanın heyecanı ile **Ferroviere** bir çeşit şok geçirir. Yanlış ve tehlikeli manevralar yapar. Hakkında bir soruşturma açılır. İşinden ayrılmak zorunda kalır. Büyük bir sıkıntı içindedir. Dostlarını görmemez olur. Sokaklarda başıboş dolaşır. Bir meyhaneden ötekine gider. Küçük oğul bir gün onu bir meyhanede bulur; yumuşak sözlerle ikna eder. Yeniden eve getirir. Evde, eski günlerin mutluluğu, bir an bulunur gibi olursa da bir kalp krizi, makinisti eski gitarını çalarken alır götürür.

«**Il Ferroviere**», çok önemli bir film sayılmazsa da savaş sonrası bunalımlı **İtalya**'sından bir kesit olarak gösterilebilir. Bu açıdan bakıldığında **Germi**'nin küçük insanın dünyasını ve çevresinin sorunlarını (işsizlik, toplumsal sıkıntılar) belli bir ölçüde ortaya koyabildiği görülür.

ÖLÜM NOKTASI

VANISHING POINT. Yönetmen/Richard Sarafian. Senaryo/Malcolm Hart'ın hikâyesinden Guillermo Cain. Görüntü yönetmeni/John A. Alanzo (De Luxe). Müzik/Jimmy Brown. Kurgu/Stefan Amsten. Dekorlar/Glen Daniels, Jerry Wunderlich. Yönetmen yardımcısı/Richard Glassman. Oynayanlar/Barry Newman (Kowalski), Cleavon Little (Super-Soul), Dean Jagger (Prospector), Victoria Medlin (Vera), Paul Koslo (Young Cop), Bob Donner (Older Cop), Timoty Scott (Angel), Gilda Texter (Çıplak koşucu). Yapım/Cupid Productions. Yapımcı/Norman Ppencer. Yapım yeri ve yılı/İngiltere 1970. Uzunluğu/99 dakika.

Eski bir deniz kahramanı olan Kowalski, sırasıyla polislikten (şiddet ve çürümüşlük) kaçıp istifa etmiş; yarışçılığı (bir kaza sonucu) bırakmış ve otomobil servisçiliğinde kariyeri kılınmıştır. Bir araba teslim etmek için San Francisco'dan Denver'e geldiğinde oradaki sorumlu Sandy'e hemen dönmek istediğini söyler. Sandy, isteksiz, ona olağanüstü nitelikli bir Dodge araba verir. Yalnız benzin almak için durarak ve ertesi gün üçten önce San Francisco'da olmak gibi olanaksız bir bahse girerek son hızla yola devam eder. Engellere almadan ve izliyecileri kolayca atlatarak gitmektedir. Serüvenini öğrenen Super-Soul diye adlandırılan bir kör zenci plâk-sunucu tarafından «coşkuyla bu gezegende son özgür kişi» olarak selamlanır. Bir başkaldırı simgesi olmuştur. Yolda çingiraklı yılan yakalayan yaşlı bir araştırmacıya, ölü vadiye garip bir dinsel tarikata rastlar. Arabasına aldığı iki homoseksüel onu soy-mak isterler. Polis kanallarını dinleyen Super-Soul sezdirmeden ona tedbirler hakkında bilgi verir. Ama polis ağı yavaş yavaş daralmaktadır. Polisler tarafından dövülerek baskı altında Super-Soul'un ona yanlış bilgi verdiğini haber veren bir cehennem meleğinin yardımıyla Nevada sınırını aşarak California'ya girer. Sonunda hedefine erişemedi

aşılmaz bir engele rastlar. Son hızla arabasını üstüne sürer.

«Vanishing Point» bilinmeyen bir Amerika'da garip ilişkileri ve tanınan düşmanlıkları yeniden buluşuyla «Easy Rider»i anımsatıyorsa da, senaryonun ve yönetimin önüne çıkardığı rastlantısal engellere karşın, bu arayışı sürdürmede kendine özgü bir güç gösteriyor.

L'ESPOIR

L'ESPOIR/SIERRA DE TERUEL. Yönetmen/André Malraux. Senaryo/André Malraux'nun aynı adlı romanından André Malraux, Max Aub, Boris Peskine, Görüntü yönetmeni / Louis Page. Müzik / Darius Milhaud. Kurgu / André Malraux. Dekorlar / Vincent Petit. Yönetmen yardımcıları/Max Aub, Denis Marion. Oynayanlar/José Semper (Kumandan Pena), Andrés Mejuto (Munoz), Julio Pena (Attignies), Pedro Codina (Schreiner), José Lado (Köylü), Nicolas Rodriguez (Mercery), S. Ferro (Saidi), Castillo (Gonzales). Yapım/Edouard Corniglion-Molinier. Yapım yeri ve yılı/Fransa - İspanya 1939. Uzunluğu/90 dakika kadar.

André Malraux'nun kendi ünlü romanında uyarladığı filmin çekimi 1938'de Barselona'da başladı. O sırada şehirde sadece üç stüdyo vardı. Ama malzeme konusunda büyük güçlük çekiliyordu. Bir çok dış sahneler hava alanında, iki bombardıman arasındaki tehlikeli boşluklardan istifade edilerek çekildi. Bu filmde, sinemada ilk kez, bir bombardıman uçağının çekimler yapıldı. Özellikle filmin Sierra de Teruel'den Franko birliklerine karşı savaşı halkın inişini gösteren bölümü büyük bir ustalık ve gözüpeklikle çevrilmiştir. 1939'da film henüz tamamlanmamışken Franko birlikleri Barselona'ya girdiğinden çekim yarıda kalmıştır. Film, bu imkânsızlıklar yüzünden Romanın sadece bir önemli bölümünü, Franko uçak alanına yapılan baskın ve onun çevresinde gelişen olaylar bölümünü kapsamaktadır. Bu arada sokak savaşları, köylerde geçen ilginç iç savaş sahneleri, pi-

İçtara yardım eden köylüler, dağdan yaralılarıyla birlikte inen savaşçı halk pehşi de gerçeğin yakıcı soluğunu duyuran görüntüler biçiminde geçer gözlerimizin önünden. Film bütünüyle savaş sırasında çekildiğinden rol alan kişiler trajik olayları bizzat yaşıyanlardır. Ve gerçeğe tipatip uygun biçimde aynı olayları yeniden canlandırmışlardır. Sadoul'a göre oldukça bulanık olan «pilotların kendi aralarında tartışmaları» bölümü dışında film bugün de tazeliğini korumaktadır.

ÖLÜM KARARI

THE ROPE. Yönetmen/Alfred Hitchcock. Senaryo/Patrick Hamilton'un oyunundan Arthur Laurents ve Hume Crony. Görüntü yönetmeni/Joseph Valentine ve W. V. Skall (Technicolor). Müzik/Léo F. Forbstein. Kurgu/William H. Ziegler. Dekorlar/Perry Ferguson. Kostümler/Adrian. Oynayanlar/James Stewart (Rupert), John Dall (Brandon), Farley Granger (Philip Charles), Joan Chandler, Sir Cedric Hardwicke, Constance Collier, Edith Evanson, Douglas Dick, Dick Hogan. Yapım/Translatic Pictures, Warner Bros. Yapımcılar/Sidney Bernstein ve Alfred Hitchcock. Yapım yeri ve yılı/ABD 1948. Uzunluğu/80 dakika.

İki entellektüel homoseksüel özgür davranışta bulunabileceklerini göstermek amacıyla bir arkadaşlarını boğar, ölüsünü de saklarlar. Kendilerince onları bu yola iten bir profesörün fikirleridir. Ne var ki ölüyü ve suçluları ortaya çıkaracak olan Profesör Rupert bu arada kendisini yanlış anladıklarını açıklamaktan da geri kalmayacaktır.

Hitchcock, tek bir dekordan yararlanarak günlerce süren tekrarlardan sonra sahneleri «long shot» olarak çekmiştir. Ortalama 500 m.lik bu uzun çekimlerden herbiri filmin henüz hemen bir makarasını meydana getiriyordu. Alıcının ve oyuncuların hareketliliği yakın çekimlerden genel çekimlere kesintisiz geçme olanağı vermekteydi. Özellikle bu yeni ve ustalıklı girişimi ile «The Rope» Hitchcock'un filmografisinde özel bir değer ta-

şı. Heyecan ve gerilim unsurları açısından da film yönetmenin en başarılı çalışmalarından birini karşımıza çıkarır.

TEMAS

THE TOUCH. Yönetmen ve senaryo/Ingmar Bergman. Görüntü yönetmeni/Sven Nykvist. Yardımcıları/Janne Soderman ve Bo-Erik Gyuberg. Kurgu/Siv Kanaly-Lundgren. Kostümler/Mago. Ses/Lennart Engholm. Yönetmen yardımcısı/Arne Carlsson. Oynayanlar/Bibi Andersson (Karin, Mrs. Andreas Vergerus), Elliott Gould (David Kovac), Max Von Sydow (Dr. Andreas Vergerus), Ake Lindstrom (Bir Doktor), Mimmi Wahlander (Bir hemşire), Sheila Reid (Sara, David'in kızkardeşi), Maria Norgard (Agnes Vergerus), Staffan Hallerstam (Anders Vergerus), Erik Nyhlen (Arkeolog). Yapım/ABC Pictures Corporation. Yapımcı/Ingmar Bergman. Yapım yeri ve yılı/İsveç ve İngiltere 1970. Uzunluğu/112 dakika. Türkçe altyazılı.

«Bergman, "Temas"da orta sınıftan bir ev kadınının öyküsünü, başka yönetmenlerin kolayca sulugözlülüğe dönüştürebilecekleri sıradan bir öyküyü, çapına yakışır, duygulu bir biçimde anlatmış. Zaten «The Shame» (Utancı) ve «A Passion» (Tutku) adlı önceki filimleri de orta tabaka kişileri üstüneydi. Çılgınlık ve yabancılık bu kişilerden beklenebilecek en son davranışlardır. «Temas» ise bizi ne de Bergman'ı düş kırıklığına uğrattır. Film, yeni, rahat bir evde çalışkan bir anne ve bağlı bir eş olan Karin Vergerus'un, kaba, inandırıcı olmayan bir dostun aşk gösterilerine nasıl karşı çıkmadan izin verdiğini ve onunla kocası arasında bir seçim yapmayınca nasıl ikisini birden yitirdiğini anlatıyor. Daha doğrusu Karin filmin sonunda ikisini de yitirmişe «benziyor». Yeniliklere karşın (İngilizce dialog; Amerikalı başyöncü, fantezi ayrımların yokluğu gibi) «Temas»ı kesinlikle Bergman'ın son yapıtları çizgisine sokan çiftanlamlılık işte bu.

Hier zamanki gibi, Bergman'ın güdülerinin kılavuzunu bulmak için adlara bakıyoruz önce.

Adlar, anlaşıldığı gibi saklı anlamlar yüklenmişler yine. **Vergerus** tanıdık çıkıyor hemen: «**A Passion**» filminin inatçı kocası, «**Yüz - Ansiktet**» filminin kendini tatmin eden analizcisi, aşağılayıcı bir biçimde kovaladığı düşünceli, kara sakallı konuk tarafından iyice sarsılıyor. Bir de burada ikinci kez **Bayan Vergerus** olan **Bibi Andersson**'un «**A Passion**» da söylediği «Kurtulduğumu ümit ediyorum. Uyandığında, onu kendisinden kurtaracak olan bir şeyin içinden geçmiş olacağını umuyorum.» sözünü hatırlamalı. Eskiden **Eva** olan **Bayan Vergerus**, «**Aynanın içinden**» de **Max Von Sydow**'un şizofrenik karısının ve «**The Virgin Spring**» de aynı **Max Van Sydow**'un kızının adını alarak burada **Karin** olmuş. Bu dizge öylesine tutarlı ki **Jacobi**'nin adı bir raslantı sonucu karşılayıcı tarafından söylendiğinde «**The Shame**» deki **Gunnar Björnstrand**'ın çukur gözlü görüntüsü — kuşkusuz **Bergman**'in de dilediği gibi — hemen akla geliyor.

Bu sık sık geri gelen simgeler, «**Temas**»da evli çiftin güvenliğinin ve sonradan da aldatan kadının kişiliğinin göründükleri denli sağlam olmadıklarını belirten yardımcı uyarılardır. Buna örnek olarak, **Karin**'in birkaç dakika geç kaldığı ya da saçları tütün koktuğu için eşyaları parçaladığı zaman sevgilisinin yabanıl, kararsız davranışları gösterilebilir. «**Tutku**»da olduğu gibi, bir kişinin belirsiz nevrozları önce herşeyi karanlıklaştırıyor; ama sonunda derinlerde yatan bulantısını, sayrılığını ortaya döküyor. Görünüşte karşıt olarak, sevmek için kıskırtmak zorunda kaldığı çocuksu kişiden çok daha fazla olarak bunalan **Karin**'dir. Yavaş yavaş anlaşıldığı gibi huysuzlukları, tutarsızlığından, kendini tam veremeyişinden, arkası kesilmeyen, belli belirsiz yalanlarından ileri gelmektedir.

Bergman, hemen ipuçlarını veriyor. Bize yorumlaması kalıyor. **Karin**'in cankurtarana benzeyen beyaz arabası çiçeklerle dolu bir bahçenin içinden annesinin öldüğü hastaneye geliyor. Cesede, kafası yaşamıyla ilgili önemsiz varlıklarla dolu durgun bir biçimde bakıyor. — Şimdi çok anlamsız olan — an-

nesinin yüzüğü verildiğinde artık dayanamıyor. Evlenme ölümüne karşı bağıışıklık kazandırmıyor. Tersine ikisi de özdeş şeylerdir. Bir yatak bölmesinin sıkıntı veren karanlığında bir adamın ışığı yakarak bozduğu (o anda ona tutulan bir adamdır bu) karanlık köşesinde aılıyor. Sonradan adamın bir arkeolog, unutulmuş yerleri, eşyaları, insanları, yaratılardan çıkarma sanatının uzmanı olduğunu öğreniyoruz. (Bir noktada bu bir biçim değiştirir. **Karin**'in başından sevgilisinin yeryüzünü temizlediği kafataslarına yapılan bir geçiş). Kentin dışında bakımsız bir kilisede çoktan yitmiş bir Meryem yontusu bulmuş ama onarım yontunun odunundaki böceklerin uyanmasına ve yontuyu yoketmelerine sebep olmuş. **Bergman**'in simgesi yeteri derecede açık burada.

Kaba saba, biraz çakırkefif konuşuna, **Vergerus**, çökmek üzere olan bir aile yaşantısının çiçeklerinin, en güzel orkidesinin, karısının resimlerini gösteriyor, bu arada şöyle konuşuyor: «Eşegin biriydi. Şimdi öldü. Karımın annesiydi.» Bunun zorla sürdürülen bir yaşantı olduğu duygusu açıkça belirliyor. **Bergman**, (ev içinde ön plânlardan eksik olmayan) çiçeklerin renkliliği ile karla dolu kazı çukurunun buzsu soğukluğu arasındaki karşıtlığı filim boyunca koruyor. **Karin** havayı ileri sürerek ısınmak istediğini söylüyor ve sevgiliyle son buluşmaları bir limonlukta oluyor; varoluşlarının yapıyılığı kalın çizgilerle belirliyor böylece. Üstelik tuzağa düşmüştür. Ne evliliklerinin sıkıntı veren durgunluğunda, ne onun dışındaki korku verici dünyada yaşama olanağı yoktur. (Bu dış dünya sevgilisinin kızkardeşiyle can sıkıcı karşılaşmalarından sonra iyice yaşanmaz olur.) Alıcı «**Tutku**» da olduğu gibi, kararsızlık içinde yitmiş patetik bir kişiyi göstermek için geri çekiliyor.

Bergman'ın İngilizce'yi kullanması da başka bir boyutun habercisi. Çünkü altyazılar iyice kapalı kılabilirdi filmi. Birbirlerine, kim-senin sormadığı itiraflara benzer, upuzun monologlar söylerlerken, kişiler, sanki akıp gidenin bir yerinde anlık bir gerçek parıltısı olabileceklermiş gibi bayağı, yayvan, kalıp

cümlelerle konuşuyorlar. «Bir gün kaskatı kesildim» diyor **Elliott Gould** kameraya bakarak «Ve kendi kendime acılı bir biçimde bağlı olduğumuzu söyledim.» Daha sonra sevgilisinden, kocasından kesin olarak ayrılmasını isterken, romantik, acılı sözcük kalıplarını bağıarak sıralar, sonradan sözlerinin boşluğunun farkına varır. «Böyle olabileceğini bilemedim. Kavgası bir ayrılış olsun istedim.. Sensiz yaşayamam.. Bunu daha iyi anlatamadığım bir gerçek.»

Gould, Bergman'ın kendisinden beklediğini verdiği inansa da inanmasa da, sinirli, öfkeli, güvensiz oyunu ile kısa zamanda büyük bir oyuncu olan **Bibi Andersson**'un dengeli oyununun tam karşısında kalıyor. Bir göz hareketinin inceliği, bir dudak büküşü ile verdiği paranoia başlangıcının ölçülü görüntüsünde **Bergman**'a kendi oyununda kafa tutan bir şey var. Yönetmenin tehlikeli bir yoldan, ses şeridini bir bıçkı atölyesinin görüntüsü, çanların şamatası ile yükleyerek vermeyi seçtiği şeyi, **Bibi Andersson** yere yatarak ya da açık bir kapının önünde hüzünlü bir gölge olarak kolayca aşıyor. Onun sıradan öyküsü tragedyanın en arı özünü oluşturuyor.»

Philip Strick
Sight and Sound

TEHLİKELİ RABİTALAR

A DOUBLE TOUR. Yönetmen/Claude Chabrol. Senaryo/Stanley Allm'in romanından Paul Gégauff. Görüntü yönetmeni/Henri Decae / Eastmancolor). Müzik / Paul Misraki. Dekorlar / Jacques Saulnier ve Bernard Evein. Oynayanlar / Antonella Lualdi, Madeleine Robinson, Jeanne Valérie, Jean-Paul Belmondo, Bernadette Lafont, Jacques Dacqmine, André Jocelyn, Mario David. Yapım/Paris Film (Robert ve Raymond Hakim)-Titanus. Yapım yeri ve yılı/Fransa - İtalya 1959.

Aix En Provence yakınlarında bir köşkte geçen olayın baş kahramanları **Thérèse Marcoux** (45 yaşında dar görüşlü bir taşrah), kocası **Henri Marcoux** ve çocukları **Richard** ile **Eli-**

sabeth'dir. **Richard** annesine çok bağlı dengeci bir gençtir. Kızkardeşi ise evlerine sık sık gelip giden, ilginç davranışları ile çevresindekileri şaşırtan **Laszlo Kovacs**'a tutkundur.

Henri Marcoux, uzun süre Japonya'da kalmış olan komşuları **Leda** ile ilişki kurmuştur.. **Thérèse** ve çocuklar durumu bilmekte ne var ki ses çıkarmamaktadırlar. Fırtına bir sabah **Laszlo**'nun herkesin önünde, **Henri**'ye **Leda** ile yaşaması gerektiğini söylediğinde patlar. **Laszlo**'dan hoşlanmayan **Thérèse** durumdan yararlanarak genç adamı **Elisabeth**'in gözünden düşürmeye çalışacak, kocasına da **Laszlo**'yu kovarsa, **Leda** ile olan ilişkisine kerışmayacağını söyleyecektir. **Henri** buna karşı çıkacak ve konuşma sert bir tartışma ile kapanacaktır.

İki saat sonra ise hizmetçi **Leda**'nın öldürüldüğü haberini verecek, olay **Thérèse** ile oğlunu birbirlerine daha da yaklaştıran, **Henri**'yi öfke ve kinden çılgına döndürecek- tir

Filmin bundan sonrası klâsik «katil kim?» sorusunun çevresinde polis araştırması, sorgular ve şüphelilerle doludur. Beklenmeyen bir sonuca ulaşılacaktır.

BİR KADIN VE ÖTEKİ

L'UNE ET L'AUTRE. Yönetmen / René Allio. Senaryo / René Allio. Görüntü yönetmeni / Jean Badal. Müzik / Serge Gainsbourg. Dekorlar/Jean-Jacques Fabre. Kurgu/Nicole Stéphane. Oynayanlar/Malka Ribovska (Anne), Philippe Noiret (André), Marc Cassot (Julien), Claude Dauphin, Christian Alers, Françoise Prévost, Alice Reichen, Chris Rorato. Yapım/Ancinex. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1967

«Yakın çekim : İki kişi; bir kadın, yaşlı bir erkekke konuşuyor. Yapma bir konuşma, sahne. Birden alıcı geriye çekiliyor. Alan derinliği genişliyor. Bir kaydırma içinde iki konuşanı bir tiyatro sahnelerinin üzerinde görüyoruz.

Bunlar **Serebriakov** ve **Elena Andreevna, Çehov**'un «**Vania Dayı**» sınıfın iki kişisi.

Allio'nun konusu tiyatro. Tiyatro, filmin motoru ve bu motorun çevresinde bir psikolojik çember dolanıyor.

Hiç canınız istemedi mi bir gün yüzünüzü, hareketlerinizi, kişiliğinizi biran olsun tüm olarak değiştirmek? Başka bir kişilik yaratmak, belki kendinizi bulmak için, aramak için. **Pirandello** diyor ki: «Kendisini yaratmak gerek; yaratmak, ancak o zaman kendisini bulabilir insan».

Allio'nun anlattığı kişi bir kadın, **Anne**, tiyatro oyuncusu; **Julien**'le evli. **Julien** değersiz bir moda fotoğrafçısı. **Anne** kendini bulamamış, çünkü aramamış ve **Julien**'le yavaş yavaş kendinin «aktığını hissediyor.» Ondan ayrılması gerek. Nasıl? Cesareti yok. Her deneme sonuçsuz kalıyor, çünkü kendinden emin değil. İstemekle yapmanın arasında uçurum var. İstedikleri birden somutlaşacak. Londra'dan ablası **Simone** geliyor. **Simone** kendini bulmuş, kendinden emin. İki uçak arasında on dakika görüşüyorlar.

Anne bir örtü arıyordu, cesaret verecek bir örtü, kuvvet verecek bir maske. Bu maske kerdeşi olacak. Kardeşini örnek olarak alıp **Anne**, **Julien**'le konuşacak.

Kendine bir tiyatro eseri kurarak **Anne**, yeni bir devreye adım atıyor, olgunluğa doğru.

Yaşam, bir tiyatro sahnesi. **Anne**'in oyuncu yaşantısı ile özel yaşantısı arasında hiçbir bağlantı yok. Fakat bu iki aykırı yaşam birbirine koşut. **Allio** seyirciden filmini böylece görmesini istiyor. Burada tiyatro yapıtını bir yaşam olarak görmüyoruz, yaşamı tiyatro niteliğinde görüyoruz. **Allio**, insanın o kapanma, örtünme ihtiyacını gösteriyor. Saçımız, giysimiz, içtiğimiz sigara hepsi bir tiyatro yapıtının dekorları. **Allio** insanların yaşantısını ufak ayrıntıları ile anlatıyor, kişisel korkuları ve düşünceleri... Örneğin **Julien** aynada boynunun kırışıklıklarına bakıyor. Saçkıları... Örneğin, **André** lokantada salatasını hazırlamaya beş dakika koyuyor.

Bütün oyuncular gerçekten kendilerini veriyorlar. Hepsinin oyunu çok başarılı. Özellikle **Malka Ribovska** ve **Philippe Noiret**.

«Bir Kadın ve Öteki» nin en önemli yönü, gerçekle gerçek-üstü'nün yaşam'la düşün

arasındaki özdeşlik. «Bir Kadın ve Öteki» içten bir film. **Allio** tiyatro adamı (**Aubervilliers** tiyatrosundan birçok yapıtların de-korlarını yapmış). Tiyatro oyuncusunun yaşantısını seviyor, yorgunluklarını anlıyor. Anlatımına belli bir yön vermiş. Tiyatroyu sevmiyorsanız, **Bertholt Brecht**'in insan anlayışını kabul etmiyorsanız **Allio**'nun filmini görmeyin...»

Gaye Petek
Yeni Sinema 15

İNSANLIK UĞRUNDA

SI TOUS LES GARS DU MONDE. Yönetmen/Christian-Jaque. Senaryo / Jacques Rémy'nin romanından J. Rémy, Clouzot, Geronimi ve Jean Ferry. Görüntü yönetmeni/Armand Thirard. Müzik/Georges Van Parys. Dekorlar/Robert Gys. Oynayanlar/Hélène Perdrière, Gilbert Gil, André Valmy, Jean Gaven, Marc Cassot, Georges Poujouly, Doudou Babet, Andrex, Jean-Louis Trintignant. Yayımlı yeri ve yılı/Fransa 1955.

Filmin konusu telsiz amatörlerinin, tehlike-deki bir gemiyi birbirlerine haber vererek kurtarışlarının heyecanlı öyküsüdür. Uluslararası dayanışmanın insancıl bir biçimde ortaya konduğu bir filmidir.

İlk başta filmi **Henri-Georges Clouzot** yapacaktı. Sonradan **Christian-Jaque**'da kaldı. **Christian-Jaque**, **Clouzot**'nun «dekupaj» ını bezmadı. Bu da film konusunda uğranılan düş kırıklığını açıklayabiliyor. **Clouzot**'nun senaryosunda «vahşet» ve «usdışılık» birlikte bulunuyordu. Oysa **Christian-Jaque** bütün bunları incellekle, iyi duygularla işlemiş. Sonuç: Film gerektiği yerde çarpıcı olmamış. Çarpıcı olduğu sahnelerde ise bunun istenerek yapılmadığı görülüyor. Bütün bunlar film konusunda ileri sürülebilecek başlıca biçimci eleştirilerdir.

Herşeye karşın kendisine yakışmayan göz boyamaları bırakıp bu sempatik deneye giriştiği için **Christian-Jaque** ancak kutlanabilir.

ESRAR BİTTİ

THE PANIC IN NEEDLE PARK. Yönetmen/Jerry Schatzberg. Senaryo/James Mills'in

kitabından Joan Didion ve John Gregory Dunne. Görüntü yönetmeni/Adam Holander (De Luxe). Kurgu/Evan Lottman. Sanat yönetmeni/Murray P. Stern. Kostümler/Jo Ynocencio. Yönetmen yardımcıları/Robert Greenhut ve James F. Inch. Oynayanlar/Al Pacino (Bobby), Kitty Wynn (Helen), Alan Vint (Komiser Hotchner), Richard Bright (Hank), Kiel Martin (Chico), Warren Finnerty (Sammy), Marcia Jean Kurtz (Marcie), Michael Mc Clanathan (Sonny), Raul Julia (Marco), Angie Ortega (Irene), Larry Marshall (Mickey). Yapım/Dunne-Didion-Dunne Production. Yapımcı/Dominick Dunne. Yapım yeri ve yılı/ABD 1970. Uzunluğu/110 dakika. Türkçe alt yazılı.

Çocuğunu aldırtan Helen dostu Marco'nun evinde Bobby adında 20 yaşlarında bir gençce rastlar. Yalnızlıkları ikisini birbirine yaklaştırır. Marco kaybolunca, Helen ile Bobby birlikte yaşamaya başlarlar. Genç adam ve arkadaşları uyuşturucu madde kullanırlar. Ancak eroin bulmak zor, fiyatı da yüksektir. Bobby odasının parasını ödeyemez; bir arkadaşının yanına sığınır. Helen'i de Harlem'e eroin almayı yollar. Genç kız burada yakalanacaktır.

Kitty Wynn'e 1971 Cannes Film Festivali'nde «En iyi kadın oyuncu» ödülünü kazandıran yapıt, genç sinemacı Jerry Schatzberg'in ikinci uzun filmidir. Schatzberg'in bu filmi Amerikan toplumunun belirli bir kesimine son derece gerçekçi bir biçimde yaklaşma çabasıdır. Schatzberg uyuşturucu madde müptelalarının evrenine sevgi ve acıma ile bakmaktadır.

AŞK MASALI

Al FUTATABI. Yönetmen/Kon Ichikawa. Senaryo/Shuntaro Tanikawa. Görüntü yönetmeni/Kiyoshi Hasegawa (Panavision-Widescreen). Müzik/Shunichi Magaino.Oynayanlar/Renaud Verley (Nicaud), Ruriko Asaoka (Miya), Seiji Miyaguchi, Tetsu Ishidate, Kaoru Momoi. Yapım/Toho Company, Ltd. Yapımcılar/Sanezumi Fujimoto ve Ryu Yasu-

take. Yapım yeri ve yılı/Japonya 1970. Uzunluğu/95 dakika.

Paris'te tanışmış ve orada ayrılmışlardı. Fakat ayrıldıktan aylar sonra bile kızın hayâli hâlâ canlı duruyordu. Nicaud, sonra uluslararası bir toplantıya katılmak için Tokyo'ya gitmişti. Orada tekrar O'nunla birleşmek için kalbi çarpı.

Nicaud genç bir Fransız mühendisi idi. Miya ise Tokyo'nun kuzey batısındaki bir şehirde bir eczacının kızı... Paris'te beraberdiler. Seviyorlardı. Fakat annesinin hastalığı kızı evine geri göndermişti. Güzel bir veda törenine vakit bulamadığı için üzgündü.

Miya şimdi bir Japon tıp öğrencisiyle nişanlı olmasına rağmen, Nicaud'yu evinde görünce sevindi ve onu hâlâ sevdiğini anladı. Oysa Nicaud, önceden söyleyemediği veda kelimelerini söylemek için gelmişti.

Ayrılma vakti gelince Nicaud, Tokyo'da kaldığı otelin adını hatırlamadığını farketti. İçinden gelen bir hisle, belki de onunla daha çok birlikte olabilmek ümidiyle Miya, ona otelini bulmasına yardımcı olmak istedi. Otelde otele dolaşarak eğlenceli bir gün geçirdiler. En sonunda oteli bulmuşlar ve ayrılma zamanı gelmişti. Miya onu unutmasının imkânsız olduğunu anlamıştı. Fakat ne yazık ki kader onları ayırıyordu.

Miya bir Fransız kız arkadaşının daveti üzerine kayak yapmaya gidince karşısında Nicaud'yu buldu ve şaşkına döndü. Bu beklenmeyen karşılaşma neş'eden çok üzüntü getirmişti. Çünkü yeni bir veda sahnesi yaşamacaklardı. Ne olursa olsun o an için ve bütün gece beraberdiler. Birbirlerinin kollarında seviştiler. Ve herşeyin sonu gelmişti. Nicaud uyandığı zaman kızı yanında görmemişti. Çığına döndü.

Ayrı ırklardan ve ayrı uluslardan iki sevgili idiler. Bu Nicaud'nun geleceğini ve geleneklerine çok bağlıydı. Nicaud ise Japonya'da bir yabancı gibi yaşamayacak kadar Fransız'yı seviyordu. Ayrıca herkes ne diyecekti? Ne düşünecekti? Ne olursa olsun Miya onu seviyordu ama, ondan ayrılmanın da bu şartlar altında bir görev olduğunu kabul etmişti.

Nicaud'nun Fransa'ya dönme zamanı gelmişti. Miya artık son veda dakikaları için hava alanındaydı. Ayrıldılar... Nicaud uçağa doğru yürüdü. Miya çıkış kapısından onu seyretti. İkisinin de içinde garip hisler vardı. O anda herşey değişti. Meslekleri, ailevi arzuları, millî duyguları, herkesin ne diyeceğini düşünmüyorlardı artık. Arzuyla görev hissi karşılaşınca ve arada aşk olunca kararı kalplerinin vermesi gerekiyordu. Nicaud uçağın otobüsünden indi. Miya onun kollarına koştu. Artık beraber olacaklardı. Dünya umurlarında bile değildi..

KARAMAZOF KARDEŞLER

BRATYA KARAMAZOVY. Yönetmen/Ivan Piryev. Senaryo/Dostoyevski'nin romanından Ivan Piryev. Görüntü yönetmeni/Sergey Vronski (Renkli - Geniş ekran). Müzik/Isak Şvartz. Dekorlar/Stalen Volkov. Oyuncular/Lionella Piryeva (Gruşenka), Mihail Ulyanov (Dimitri Karamazof), Kiril Lavrov (Ivan Karamazof), Andrey Miagkov (Alyoşa Karamazof), Svetlana Korkoşko (Katerina Ivanovna), Mark Prudkin (Fiodor Karamazof), Valentin Nikulin (Smerdiakov), Nikita Podgorni. Yapım/Mos Film. Yapım yeri ve yılı/Sovyetler Birliği 1968. Uzunluğu/1. Bölüm : 2190 m. ; 2. Bölüm : 1978 m. ; 3. Bölüm : 2046 m.

19. yüzyılın ortalarında Rusya'nın taşra şehirlerinden biri olan Skotoprignyevski şehrinde Fiodor Karamazof'un üç oğlu olur. Birincisi Dimitri ilk karısından, öteki ikisi Aleksî'yle Ivan da ikinci karısındandır. Fiodor iyi bir iş adamıdır ama serseri yaratılışıdır. Anneleri öldükten sonra çocukları ile hiç ilgilenmez ve Grigori adındaki bir uşakları çocukları akrabaların yanına yerleştirilmesini sağlar.

Dimitri, annesinden kalan servete sahip olacağını hayâl ederek büyür. Orduya girer. Çılgınlıklarıyla şöhret yapar. Kazandığı para masraflarına yetmeyince, babasına gidip, kendi hakkı olduğuna inandığı parayı ister. Asık suratlı Ivan, liseyi bitirdikten sonra Moskova'da bir koleje girer. Parasızlık, onu

hocalık yapmak, çeşitli dergi ve gazetelere yazı yazmak zorunda bırakır. Yazıları sayesinde kendine oldukça iyi bir ün sağlar. Aleksî yahut Alyoşa, Karamazof kardeşlerin en küçüğü ve hayalperestidir. Tabiatı daha sakindir. Bulundukları şehrin manastırına girip Ortodoks'ların büyüğü Peder Zossima'nın öğrencisi olur. Babasından rahip olmak için izin istemeye geldiği zaman adam öfkelenir ama gene de izin verir. Baba Karamazof'a göre, yeryüzünde kutsal olan hiç bir şey yoktur.

Kardeşlerin üçü de yetişkin birer genç oldukları zaman kader onları doğdukları şehirde bir araya getirecektir. Dimitri annesinden miras kalan parayı istemeye gelir. Din aleyhine propaganda yapmayı meslek edinen Ivan da gene malî nedenlerle doğduğu şehre uğrar.

Baba ve oğullar, bir anlaşma yolu bulmak için manastırda toplandıkları zaman, Fiodor muhterem Peder Zossima'nın yanında oğullarını küçük düşürecek hareketlerde bulunur. Toplantıya geç gelen Dimitri'yi babası, şehrin tanınmış bir hafif meşrep kadınına para yedirmekle suçlandırır. Aynı kadını kendisinin de ilgisi vardır. O tarihte Dimitri, şerefini kurtardığı için bir albayın kızı Katerina'yla nişanlıdır. Babasına fena halde çatar; onun böyle kutsal bir yerde konuşamayacak kadar günahkâr olduğunu söyler. Zossima, Dimitri'nin önüne düşer. Onun bu düşüşü Dimitri için uğursuzluk sayılır Büyük kardeşin başında felâketler dolaşmaktadır. Zossima, Karamazof kardeşlerin şehvet düşkünü olduklarını farkedince, Alyoşa'ya da öldükten sonra manastırı terkedip normal hayat sürmesini salık verir. Ivan'ın, Dimitri'nin nişanlısı Katerina'ya aşık olmasıyla Karamazof ailesinde huzursuzluk daha da artar.

Fiodor'un sadık uşağı Grigori'nin karısı Marfa, anormal bir çocuk dünyaya getirir. Marfa'nın anormal çocuğunun öldüğü gece, şehirde aptal bir kız olarak tanınan Lizaveta da bir oğlan çocuk doğurduktan sonra ölmüştür. Sonradan Smerdiakov adı verilen çocuğu Marfa'yla Grigori yanlarına alıp büyüt-

müşler ve Fiodor'un evine uşak yapmışlardır. Şehirde herkes bu çocuğun asıl babasının Fiodor olduğundan emindir.

Dimitri, **Alyoşa**'ya sürdürdüğü çılgınca hayatı anlatır. Bu arada **Katerina**'nın üç bin rublesini nasıl **Gruşenka** adındaki hafifmeşrep kadına yediğini açıkça söyler. **Dimitri** bu kadına çılgınca vurulmuştur. **Katerina**'nın parasını geri verebilmek için ne yapacağını şaşırmış olan ağabey, kardeşine bu parayı babasından istemesini söyler.

Alyoşa babasıyla **Ivan**'ı sar'alı uşak **Smerdiyakov**'un hazırladığı sofranın başında oturmuş bulur. **Dimitri**, sevgilisi **Gruşenka**'yı ararken babasının yanında bulunmasından şüphelenmiştir. Aniden eve baskın yapar. Hırs-la babasına saldırır. **Alyoşa**, **Katerina**'nın evine gittiği zaman **Katerina**'nın nişanlısını **Gruşenka**'nın elinden kurtarabilmek için bu hafifmeşrep kadına rüşvet vermeye çalıştığını görür. Ama **Gruşenka** hiç bir şekilde anlaşmaya razı olacak gibi görünmez. **Alyoşa** manastıra döndüğünde, **Peder Zossima**'yı ölüm halinde bulur. Oradan çıkıp evine gelince, babasının **Ivan** ve **Dimitri**'den korkmaya başlamış olduğunu farkeder. **Ivan**, **Dimitri**'nin **Gruşenka** ile evlenmesini istemektedir. Çünkü o zaman **Katerina** kendisine kalacaktır. Baba Fiodor da **Gruşenka**'yla evlenmek ister. **Dimitri**'nin hesabına **Alyoşa**'ya para vermeyi reddeder.

Dimitri'nin cazibesine kapılan **Katerina**, aslında **Ivan**'ı sevdiği halde **Dimitri**'nin peşinden ayrılmaz. **Ivan**, **Katerina**'nın ömrü boyunca kendi kendine işkence etmeye karar verdiğini anlayınca, asil bir davranışla sevgilisinin kararlarına boyun eğer.

Daha sonra bir handa, **Ivan** kardeşi **Alyoşa**'ya Allaha inandığını, ama Allahın dünyasını kabullenemeyeceğini açıklar. İki genç adam, insan karakterinin iki cephesini tartışma konusu yaparlar. **Ivan**, **Smerdiyakov**'dan da nefret ettiğini söyler. Uşak, **Fiodor**'la **Dimitri** arasında bocalayıp durur. Korkudan gizli gizli ikisinin de akla hayale sığmayacak arzularını yerine getirmeye çalışır.

Ölmekte olan **Zossima**, öğrencileriyle bir ke-

re daha konuşabilecek kadar yaşar. Öldüğü zaman bir mucize beklenir ama mucize olacak yerde **Peder Zossima**'nın cesedi vaktinden önce çürümeye yüz tutar. Ortodoks kilisesinin büyüklerinin davranışlarını beğenmeyen bazı papazlar, buna için için sevinirler. **Zossima**'nın cesedinin, öğrettiklerinin kıymetsiz, yalan şeyler olduğuna işaret sayılcığını ileri sürerler.

Manastırdaki can sıkıcı olaylara üzülen **Alyoşa**, **Gruşenka**'yı ziyarete gider. Kadın onu baştan çıkarmaya çalışır. **Gruşenka**, **Karamazov**'ların şerrinden kurtulmak için eski sevgililerinden biriyle kaçmaya hazırlanmaktadır. Tanrı'ya kendini yakın hisseden **Alyoşa**, **Gruşenka**'nın kalbinin de iyi bir yanı olduğunu anlamıştır. **Gruşenka** da **Alyoşa**'nın anlayışlı bir insan olduğu kanısına varır.

Dimitri, **Katerina**'nın parasını bir an önce ödeyebilmek için sonuçsuz çabalarda bulunmuştur. **Gruşenka**'nın evde olmadığını öğrenince, kıskançlıktan deliye dönerek babasının sevgilisini aramaya gider. **Gruşenka**'yı bir başka kasabada bir handa eğlenirken bulur. Genç kadın **Dimitri**'yi çok iyi karşılar ve yelniz onu sevdiğini söyler. Aşıklar, sarhoş kendilerinden geçmiş bir halde eğlenirken hana bir polis gelir. **Dimitri**'yi babasını öldürmekle suçlandırır. İhtiyar adam, kendi evinde soyulmuş, öldürülmüştür. **Dimitri**'nin elbisesinin üzerindeki kan lekeleri, cebinde bir sürü para bulunması, sık sık babasını kötüleyen sözler söylemesi **Dimitri** aleyhine bir delildir. **Dimitri** suçu kabul etmez. Harcadığı paraların bir kısmının **Katerina**'ya ait olduğunu ileri sürer. İlerde **Gruşenka** onunla evlenmeyi kabul eder diye paranın bir kısmını sakladığını söylemektedir. Ama eldeki deliller, **Dimitri**'nin durumunu büsbütün ümitsizleştirmiştir. Hapse atılır. Mahkeme gününü beklemeye başlar.

Dimitri'nin tevkifinden sonra **Gruşenka** da hastalanır. İki sevgili birbirlerini fazla kıskanmak yüzünden bu hallere düşmüşlerdir. **Dimitri** gördüğü esrareniz bir rüyanın etkisiyle kendini bütün insanlığın suçlarının cezasını çekmeye mahkûm suçsuz bir insan olarak

görmeye başlamıştır. Bu arada **Ivan**'la **Katerina**, **Dimitri**'yi Amerika'ya kaçırabilmek için çareler aramaya kolumuşlardır.

Ivan mahkemeden üç gün önce, üç kere uşak **Smerdiyakov**'u sorguya çeker. Uşak bir kere **Ivan**'a canı istediği zaman kendini sar'a nöbeti geçiriyormuş gibi gösterebildiğini anlatmıştır. Üçüncü konuşmada **Smerdiyakov**, baba **Karamazov**'u öldürdüğünü itiraf eder, ama bunu **Ivan**'ın arzularına uyarak yaptığını ileri sürer. Çünkü **Ivan** birkaç kere babasının ölümünün herkese huzur ve sükün getireceğini söylemiştir. **Smerdiyakov** bu sözlerin etkisiyle bütün delillerin **Dimitri**'nin üzerine toplanacağı bir sırada ihtiyar efendisini öldürmüştür. **Ivan**'ın ona bol para verip rahat yaşamasını sağlayacağını sanmıştır. Uşak efendisinden çaldığı paraları da **Ivan**'a teslim eder. **Ivan** eve döndükten sonra birdenbire hastalanır. Aynı gece **Smerdiyakov** gerçekleri mahkemede anlatmadan kendini arar.

Karamazov davası bütün Rusya'da ilgi uyandırdığı için memleketin her yanından bu davayı dinlemeye gelenler olur. **Dimitri** aleyhinde delil çöktür. **Katerina** mahkemeye **Dimitri**'nin vaktiyle ona göndermiş olduğu bir mektubu teslim ederek eski nişanlısından kadınca öc alır. Mektupta, **Dimitri**, **Katerina**'ya olan borcunu ödeyebilmek için icabederse babasını öldüreceğini yazmıştır. Hâlâ hastalığı geçmemiş olan **Ivan** mahkemede uşağın itiraflarını anlatır, ama sonra geçirmek olduğu ateşli hastalığın etkisiyle abuk sabuk lâflar etmeye başlar. Jüri **Dimitri**'yi suçlu bulur.

Katerina, **Dimitri**'nin mektubunu açıkladığı için kendini suçlu hisseder. İki kardeş arasında kıskançlık uyanmasına sebep olmuştur. **Ivan**'ın başucundan ayrılıp kardeşi gibi hastalanıp hastaneye kaldırılmış olan **Dimitri**'nin yanına koşar. **Katerina**, **Dimitri**'den af dilerken, **Gruşenka**'yla **Alyoşa** da oradadır.

Daha sonra **Alyoşa** **Dimitri**'yi **Gruşenka**'ya bırakarak bir okullu çocuğun cenazesine gider. İçli acıyla, ölüme karşı nefretle dolu

olan **Alyoşa**, cenazeye gelen ve çoğunluğunu çocuğun okul arkadaşlarının teşkil ettiği kalabalığa pek güzel bir vaizda bulunur. Onlara iyilik yapmayı, insanların dünyasını sevmek için yaşamalarını öğütler. O da **Dimitri**'yle birlikte **Sibirya**'ya gitmeye hazırlanmaktadır. Kendini gerçeğe ve iyiliğe adanmak istemektedir.

HEPİMİZ KATILIZ

NOUS SOMMES TOUS DES ASSASSINS. Yönetmen/**André Cayette**. Senaryo/**Charles Spaak** ve **André Cayette**. Görüntü yönetmeni/**Jean Bourgoin**. Dekorlar/**Jacques Colom-bier**. Oynayanlar/**Mouloudji**, **Raymond Pellegrin**, **Claude Laydu**, **Louis Seigner**, **Henri Cremieux**. Yapım/**U.G.C.** Yapım yeri ve yılı/**Fransa 1952. Uzunluğu/115 dakika. Türkçe.** «Hepimiz Katiliz»de, avukat yönetmen **André Cayette**, ölüm cezasının saçmalığına değinerek, geleneksel hukuk anlayışını eleştirir. Amacı işlenen suçtan herkese az çok bir sorumluluk payının düştüğünü anlatabil-mektir.

Filmin başkişisi gizli direniş sırasında öldür-meyi kanıksayıp, bu alışkanlığını savaş son-rasında da sürdüren bir gençtir.

Sonuç, ölüme gönderilen suçluların konuş-malarından ustalıkla derlenmiştir: «Giyotine yollanmamız, ilerde benzer koşullar içinde suça yönelecekleri, suç işlemekten alıkoyamayacaktır.»

GUERNICA

GUERNICA. Yönetmen/**Alain Resnais** ve **Robert Hessens**. Konu/**Robert Hessens**. Görüntü yönetmeni/**Dumaitre**. Özel etkiler/**Henri Ferraud**. Müzik/**Guy Bernard**. Metin/**Paul Eluard**. Okuyan/**Maria Cesarès**. Yapım/**Pierre Braunberger**. Yapım yeri ve yılı/**Fransa 1949 - 1950. Uzunluğu/120 dakika. 1952 Punte Del Este Şenliği'nde büyük ödül** paylaşmıştı.

«Film İspanyol kenti Guernica'nın harabelerini gösteren bir fotoğrafla açılıyor ve bu arada açıklamada sade şekilde 26 Nisan 1937

adale
ve sırt
ağrılarına
karşı

OPON,
baş, diş, adale,
sinir, lumbago
ve romatizma
ağrılarını teskin
eder

OPON,
hayatın
her anı
zamanlardaki
sancılarında
faydalıdır

OPON

OPON,
4 saat ara ile
günde 6 adet
alınabilir

BÜTÜN BANKA İŞLEMLERİNİZ İÇİN

TÜRKİYE İ BANKASI

hizmetinizdedir

Umum Müdürlük - Ulus Meydanı (Ankara)

- CARİ HESAPLAR ● HAVALA ● TİCARİ SENETLER
● KEFALET MEKTUPLARI ● DÖVİZ ALIM VE SATIMI ● SEYAHAT
ÇEKLERİ ● İTHALÂT AKREDİTİFLERİ ● KİRALIK KASALAR ● v.s.

DÜNYANIN HER TARAFINDA MUHABİRLERİ VARDIR

günü yer alan tahribatin detayları açıklanıyor. Sonradan, **Picasso**'nun ünlü tablosunun ve **Paul Eluard**'ın tutkulu bir şiirinin yardımı ile, yöneticiler savaşa karşı itirazlarını, masumlara, sulha karşı inançlarını belirtiyorlar. «**Guernica**», tablosu tümü ile gösterilmiyor, parça parça, uzay içinde değil de zaman içinde bir araya getiriliyor.. Bu filmde **Resnais**'nin biçimindeki kişisel unsurlar daha da beliriyor: gerçeğin yeni bir görüntüyü yaratmak için kullanılan kurgu ve görüntü ile ebedi metin arasındaki bağlantı.»

ROY ARMES

«**Picasso**'nun tabloları ve heykelleri, birkaç çağdaş gazete başlığı ile bir araya getirilip, müziği ve **Eluard**'ın bir şiiri ile birlikte, İspanya Sivil Savaşı'nda yer alan **Guernica**'nın bombardımanını canlandırmak için kullanılıyor. Görüntülere, sözlerle ve müziğe aktarılan gerçek olayın geçirdiği «estetik inceleme» filme töresel, adeta felsefi bir anlamlık kazandırıyor; sanat filimlerinin tüm imkânları, **Guernica**'nın «dehşet verici» fotoğraflarına eşdeğer bir sıkıntı paroksizmasını yaratabilmek için, bu savaşa katılıyor.»

RAYMOND DURGNAT

«**Picasso** üzerine olmaktan çok, sanatçının resimleri ve heykelleri ile ve aynı zamanda çağın belgeleriyle İspanya savaşı hakkında bir belge filmi. Bir «sanat filmi»nden çok, kaydırmalar ve kurgu ile canlandırılan plastiklerin, **Guy Bernard**'ın müziğine ve **Paul Eluard**'ın lirizmine karıştığı bir çeşit opera. Sanatı ve görüşü ile, «**Hiroşima Sevgili**» in perspektiflerini açan **Resnais**'nin ilk önemli filmi.

GEORGES SADOUL

SUÇ VE CEZA

PRESTUPLENIE I NAKAZANIE. Yönetmen/ **Lev Kulijanov**. Senaryo/**Dostoyevski**'nin romanından **Nikolay Figurovski** ve **Lev Kulijanov**. Görüntü yönetmeni/**Viyaçeslav Şumaki**. (Siyah beyaz - Geniş ekran). Müzik/**Mihail Ziv**. Oynayanlar/**Georgi Taratorkin** (**Rodion Raskolnikov**), **Viktorya Fiodorova** (**So-**

nia), **Innokenti Smoktunovski**, **Tatyana Bedova**, **Maya Bulgakova**, **Yefim Kopelyan**, **Yevgeni Lebedev**, **Yapım/Gorky Children ve Youth Film Studios**. Yapım yeri ve yılı / **Sovyetler Birliği 1969**. Uzunluğu/1. Bölüm: 3074 m.; 2. Bölüm: 2981 m.

Petersburg'da, **Rodion Raskolnikov** adında bir öğrenci kusursuz bir cinayet işlemeyi düşler. Sonunda bir baltayla, ihtiyar dul bir rehinci kadınla üvey kardeşini öldürüp oturdıkları evden bir miktar mücevher çalar.

Raskolnikov odasına döndükten sonra polis gelir. Açlık ve hastalıktan iyice zayıflamış olan **Raskolnikov**, polise herşeyi itiraf etmeye hazırlanır. Ama polis, ev sahibesinin isteği üzerine öğrenciye kira borcunu ödemesini söylemeye gelmiştir. Polisin niçin geldiğini öğrenince **Raskolnikov** sevinçten bayılır. Kendine geldiği zaman sorguya çekilir, verdiği cevaplar şüphe uyandırır. **Raskolnikov**, mücevherleri bahçede bir kayanın altına saklamıştır. Odasına döner. Dört gün ateş içinde hasta yatar. İyileştiği zaman hastalığı sırasında polisin eve geldiğini kendisinin bazı şeyler sayıkladığını öğrenir, bu da aleyhindeki şüphelerin artmasına yol açar.

Raskolnikov'un kızkardeşi **Dunia**'yla nişanlanmış olan **Luzin** düğün hazırlığı yapmak üzere **Petersburg'a** gelir. **Raskolnikov** müstakbel eniştesini hiç sevmez; çünkü kızıkardeşinin bu adamla sırf ağabeyine para temin etmek amacıyla evlenmek istediğini bilir. **Luzin**, **Raskolnikov'u** ziyarete gelir. Delikanlı eniştesini sevmediğini açıkça belli edince **Luzin** öfkeyle oradan uzaklaşır.

Genç katil birdenbire sakinleşir. Sık sık dışarı çıkar, gazetelerle cinayet haberlerini okur. Bir gün gene gazete okurken bir dedektif yanına yaklaşır. Genç öğrenci işlediği suçun verdiği heyecanla, biraz da geçirdiği hastalığın etkisiyle çok fazla konuşur. Dedektife pekâlâ kendisinin katil olabileceğini anlatmaktan çekinmez. Ama buna rağmen bütün şüpheleri **Raskolnikov'un** üstünde toplayacak herhangi bir delil elde edilemez.

Daha sonra **Raskolnikov**, **Petersburg'un** kenar mahallelerinden birinde bir intihar olayı-

na tanık olunca, polise gidip herşeyi anlatmayı tasarlar. Ama Marmeladov adındaki bir arkadaşına araba çarpıp ölünce bu karardan vazgeçer. Raskolnikov, annesinden aldığı parayı arkadaşının dul karısına verir. Bir zaman sonra arkadaşlarının düzenlediği bir partiye gider. Orada arkadaşlarının da kendisinden yavaş yavaş şüphelendiklerini farkeder.

Odasına döndüğü zaman annesiyle kızkardeşini onu bekler bulur. Onların gelişine hiç sevinmeyen Raskolnikov, onları bir bahane uydurup arkadaşı Razmuhin'in yanına bırakır. Razmuhin, Dunia'yı görür görmez beğenir.

Cinayet masası şefi Porfiri, Raskolnikov'la bir konuşma yapar. Genç öğrenci şefin sorduğu sorulara cevap vermekte güçlük çeker. Bu onun için bir işkenceden farksızdır.

Raskolnikov, annesine ve kızkardeşine Luzin'in aptal, işe yaramaz bir adam olduğunu kabul ettirir. Enişteyi defederler. Kızın kalbinde boşalan yeri Razmuhin alır.

Bu sırada Dunia'nın bir vakitler çocuklarına baktığı ve çok sıkıntılı günler geçirmesine sebep olan Svidrigailov, Petersburg'a gelir. Adamın karısı ölmüştür. Dunia'ya yaptıklarını unutturmak için ona para vermek istemektedir.

Razmuhin de zengin bir akrabasından para almış ve Dunia'yla birlikte kitap yayınlamaya başlamıştır. Raskolnikov'a da ortaklık teklif ederler; ama onun zihni bambaşka şeylerle dolu olduğundan kabul etmez. Annesi, kızkardeşi ve yeni eniştesiyle vedalaşır; kendisini bir daha aramamalarını söyler.

Raskolnikov daha önce ölmüş olan arkadaş Marmeladov'un fahişe kızı Sonia'nın yanına gider. Birlikte ıncili okumaya başlarlar. Delikanlı, günahkâr kızın dinî inançlara bağlılığına hayran olur. Kıza karşı büyük bir sempati besler. Bir gün ona rehinci kadınla kızkardeşini kimin nasıl öldürdüğünü anlatacığını vadeder. Sonia'nın odasının yanındaki odayı kiralayan Svidrigailov, bu konuşmaları duyar ve merakı artar.

Kendi kendine işkence yapan Raskolnikov,

Özünü kurtulmak için tekrar polis merkezine gider. Cinayet masası şefi, onunla çocukla oynar gibi oynar. Raskolnikov polis merkezinden bu defa daha fena bir durumda ayrılır.

Marmeladov'un dul karısı, ölmüş kocasının arkadaşları şerefine bir parti verir. Bu partide Luzin, cebindeki paraları Sonia'nın çaldığını ileri sürer. Raskolnikov'un Sonia'yla ilgilediğini farkedene Luzin, sırf sabık kayınbiraderinden öc almak için tasarlar bu hileyi. Luzin'in yavaşça parayı Sonia'nın çantasına koyduğunu gören bir misafirin tanıklığı üzerine zavallı kızcağız ithamlardan kurtulur. Daha sonra Sonia'nın odasına gittikleri vakit, Raskolnikov, iki kadını kendisinin öldürmüş olduğunu itiraf eder.

Svidrigailov bu konuşmayı dinledikten sonra genç öğrenciye gelerek bütün sırlarını bildiğini açıklar. Artık Raskolnikov için hayat dayanılmaz bir hal almıştır. Her gün şüphe ve endişe içinde yaşar. En sonunda Porfiri, cinayet masası şefi, Raskolnikov'un katil olduğunu söyleyiverir. Herşeyi açıklarsa deli olduğu ileri sürülerek cezası hafifletilebilecektir.

Svidrigailov, Dunia'ya erkek kardeşinin marifetlerini anlattıktan sonra onunla evlenmeye razı olduğu takdirde Raskolnikov'u kurtarabileceğini söyler. Kızı kandırıp kendi odasına kapadıktan sonra bunları anlatır. Dunia, kendini kurtarmak için adamı tabancayla vurmaya kalkar, ama Svidrigailov, çabuk davrandığı için bunu beceremez. Adam Dunia'ya son bir teklifte daha bulunup kabul ettiremeyince, ona külliyeletli miktarda para verir, sonra da tabancayla intihar eder.

Raskolnikov, annesi, kızkardeşi, ve Sonia'nın sevgisinden emin olup, onlardan da cesaret alınca, polise suçlarını itiraf eder. Mahkemeye verilir, sekiz yıl Sibirya'da yaşama mahkûm edilir. Sonia da Raskolnikov'la birlikte Sibirya'ya gider. Mahkûmlar kampına yakın bir kasabaya yerleşir. Raskolnikov ve öbür mahkûmlara karşı takındığı müşfik tavırlar yüzünden ona Küçük Sonia Anne adı takılır. Onun yardımına Raskolnikov yeniden dünyaya gelmiştir.

BUDALA

IDIOT/NASTASIA FILIPOVNA. Yönetmen/Ivan Pirjev. Senaryo/Dostoyevski'nin romanından Ivan Pirjev. Görüntü yönetmeni/V. Pavlov. Müzik/Kriyukov. Oynayanlar/Yuri Yotovlav, Julia Borrisova, L. Parkomienko. N. Pogorni, N. Pagitnov, Yapım/Mosfilm. Yayımlı yeri ve yılı/Sovyetler Birliği 1957. Uzunluğu/130 dakika.

Film, Dostoyevski'nin ünlü romanının birinci kısmının perde uyarlamasıdır. Lavre'de tedavide bulunan Prens Mişkin ülkesine döner, Petersburg'ta uzaktan akrabası olan General Epançin'in malikanesinde konuk olarak kalır. Mişkin bu evde konuk bulunduğu sırada genç ve çok güzel bir kadın olan Nastasia Filipovna ile tanışır. Nastasia Totzki adlı bir adamla metres hayatı yaşamaktadır. Totzki o sıralarda ekonomik bakımdan güçlenmek için generalin kızı ile evlenmek istemektedir. Damat adayı ve general Nastasia'dan kurtulmak için adamlarından birine 70.000 ruble teklif ederek Nastasia ile evlenmeye razı ederler. Bu oyun onurlu bir kadın olan Nastasia'yı incitir. Kendisine karşı yapılan bu adı oyunun intikamını almaya azmeder. Bu durumda Nastasia'yı anlayan ve onu seven tek kişi Prens Mişkin'dir. Prens Nastasia'yı içinde bulunduğu durumdan kurtarmak için evlenme teklif eder. Bütün yaşamı boyunca parayla satın alınmaya alışmış bir kadın olan Nastasia Prens'in teklifini layık olmadığı gerekçe ile reddeder. Bütün bu olaylar sürüp giderken Rojigin adlı bir milyoner Nastasia'ya kendisi ile birlikte gelmesi için 100.000 rublelik bir servet teklif eder. Intikam arzusu ile çırpınan Nastasia milyonerin teklifini kabul ettiğini bildirir. Kendisine paket halinde verilen paraları bütün erkeklerin hazır bulunduğu bir gecede şömineye atar. Yanan paraları kurtarmak için bütün erkekler şömineye doğru saldırır. Ve Nastasia intikamını almış insanların rahatlığı içinde onları seyrederek ve usulca ayrılır.

DEMİRYOLU SAVAŞI

LA BATAILLE DU RAIL. Yönetmen/René Clément. Senaryo/Réne Clément ve Colette

Aubry. Görüntü yönetmeni/Henri Alekan. Müzik/Yves Baudrier. Kurgu/Desagneaux. Ses/Constantin Evangelou. Yönetmen yardımcıları/Henri Pozzo di Borgo ve Albert Branchet. Oynayanlar/Antoine Laurent (Camargue), Desagneaux (Harekât şefi), Leroy (Gar şefi), Redon (Makinist), Pauléon (Tutuklu demiryolu memuru), Rauzena, Mme Salina, Lozach, Jean Clarioux, Woll, Jean Deurand. Yapım/Coopérative Générale du Film Français. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1946. Uzunluğu/80 dakika. 1946 Fransız Sineması Büyük Ödülü ve 1946 Cannes Festivali Büyük Ödülü.

«Demiryolu Savaşı» bir uzun konulu filmidir ama bir belge filminin gerçekçiliğini taşır. René Clément'in ilk uzun filmidir. İkinci Dünya Savaşı'nda Fransız direnişçilerinin öyküsünü anlatır. Clément ve Colette Aubry'nin senaryosu, bu direnme harekâtına katılmış kişilerin günlüklerinden, mektuplarından yararlanılarak yazılmış ve olaylar adeta yeniden yaratılmıştır. Filmdeki olay sırası şöyle gelişmektedir :

1941'de yurtseverler sınırı kaçak olarak geçerler. 1942'de sabotaj harekâtlarına girişilir. Bu arada tutsaklar öldürülürler. 1943'de bir trenin partizanların saldırısına uğraması ve partizanların yenilgisi gösterilir. 1944'de çıkarma sırasında Alman «Apfelkern» taburunu taşıyan tren yoldan çıkarılır. Son bölüm ise «kurtuluş» un görüntüleri ile süslenir.

Filmin en ilginç bölümleri, tutsakların kurşunlanması, sınırı geçiş, «Apfelkern» konvoyunun serüvenleridir. Bu son bölümün anlatımında yer yer zamanında çekilmiş belge filimlerinden parçalar kullanılmıştır. Clément'in «Demiryolu Savaşı», Rosellini'nin yeni-gerçekçi yapıtı «Roma Açık Şehir - Roma Città Aperta» kadar ün yapmış; ne var ki yeryüzünde pek az yerde gösterilebilmiştir.

HOTEL DES INVALIDES

HOTEL DES INVALIDES. Yönetmen/Georges Franju. Metin/Michel Simon ve müze görevlilerinin konuşmalarından Georges Franju. Görüntü yönetmeni/Marcel Fradet. Müzik/Maurice Jarré. Yapım/Force et Voix de la

France. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1952. Uzunluğu/23 dakika.

«Hotel des Invalides'de Franju hayatı sarsan ve yıkan bir kurumu ele almaktadır. Bir kez ne demek istediğini çok belirli bir biçimde anlatmaktadır, çünkü ele aldığı kurum bir savaş müzesidir. Filmin örgüsü «Le Sang des Bêtes»inkine çok benzer. Sevimlilik ve özlem dolu bir bölümle başlar. Alıcı Paris'te dolaşır; Eiffel Kulesini, Concorde alanını görürüz. Gelişigüzel birtakım ayrıntıların üstünde durur; laterna çalan yaşlı bir adam, bir mavna Seine boyunca ilerlerken kıyıda cynaşan çocuklar. Bütün bunlar bölüme büyük bir çekicilik katsa bile, karanlık ve iç kapayıcı ışıklandırma bundan sonra geleceklerin bir habercisi gibidir.

Buradan bir kesimle Invalides'in bahçesinde dolaştırılan bir malûl gazi görüntüsüne geçilir. Bundan sonra Franju adamın titreyen yüzünü yakın plan gösterince, filmin havası birden değişir. Bizi bu savaş müzesinde gezdirmeye başlar. Buradaki herşey Franju için duygusal bir nitelik taşımaktadır. Önmüzmüze alttan görüş çekilmiş bir süvari üzerimize atlayacak gibidir; uzatılmış bir süngü parladıkça insanın yüreğine korku salar; derken alıcı 11 yaşında bir çocuk için yapılmış bir zırhı yakalayabilir; bir genel çekimde üç kişi bir uçak modelinin yangın çizgisinin yanından geçerlerken ses kuşağında atılan kurşun sesleri duyarız; müze görevlisinin övünç dolu sesi «İşte İmparator!» derken Napoleon'un, insanda acıma duygusu uyandıracak küçüklükte bir görüntüsü belirir; müzenin bahçesindeki ağaçlar yapraksızdır, dallar da kısa kesilmiştir; oraya buraya bırakılmış kapkara toprak ve tüfekler de ölümü çağırıştır; bu arada bir kuşun ötüşü yaşamsızlığı bir kat daha yoğunlaştırır. Bütün bunlar taptaze, içten bir yaşayışı görüntüleri ile karşılaştırılır. Küçük bir sinema göstericisinin aynasında bir genç kız saçlarını tarar, hemen arkasından ise Birinci Dünya Savaşı'ndaki insan kıyımını gösteren bir haber filmi geçer. Küçük bir kız zıplayarak perdeden geçip giderken yerini tahta bacaklı bir asker alır. Filmin doruk noktası Invalides'in kilisesinde

geçen bölümdür. Bu binada oturan malûl gazilerin katıldıkları bir âyini görürüz. Papaz, sunağın başında genel bir çekimle gösterilirken ses kuşağında org müziği duyulur. Böylece Franju bu törenin gösterişini yakalamış olur. Buradan askerlerin yakın planlarına geçer, birinin yüzü durmadan oynamaktadır, bir başkasının iki kolu da yoktur, göğsü madalyalarla dolu bir adamın yüzü gözü parçalanmıştır, tekerlekli arabasından kimildayamayan bir adam elinde «Cennet Süvarilerinin kılıcının gölgesindedin» yazılı bir bayrak taşır. Yakın planların çarpıcılığı ve çirkinliği, ayinin gösterişinin ne denli boş ve tenri sevgisine aykırı olduğunu ortaya çıkarır. Filmin son görüntüsü Franju'nun ne demek istediğini iyice belirler. Sevinçle şarkı söyleyen bir takım çocuklar topluca aydınlıktan karanlık bir caddeye doğru ilerlerken üstlerinde kuşlar dönenip durur.

Alan Lovell
Yeni Sinema 12

JONAS

JONAS. Yönetmen/Dr. O. Domnick. Oynayanlar/Robert Graf, Elisabeth Bohaty, Willy Reichmann. Yapım yeri ve yılı/B. Almanya 1957. 1957 Alman Film Ödülü'nü almıştır.

Domnick'in yapıtı, sürekli mutluluğu arayan ama yaşamı bunu bulmaya yetmeyen insan-oğlu üzerine bir deneme niteliği taşımaktadır. Filimde olaylar önemini yitirmiş, tasavvurlar ve sorunlar ön safa çıkmıştır. Bugünün insanı günlük yaşantısının tutsağı olmuştur. Tartışılan medeniyet içinde mutluluğu arayış, yaşamın süresini aşmaktadır.

(Film hakkında geniş açıklama gösteriden önce dağıtılacaktır.)

ASANSÖRCÜ ÇOCUK

LE PETIT GARÇON DE L'ASCENSEUR. Yönetmen/Pierre Granier - Deferre. Senaryo/Paul Vialar'ın romanından Pierre Granier - Deferre, Daniel Boulanger ve Louise De Vilmorin. Görüntü yönetmeni/Nicolas Hayer. Müzik/Georges Delerue. Dekorlar/Jacques

Saulnier. Oynayanlar/Alain Dekock, Mireille Nègre, Louis Seigner, Marcel Dalio, Michel Etcheverry, Lucien Nat, Michel Van Hoecke, Michel De Ré, Jean Solar, Jany Clair, Jacques Monod. Yapım/Les Films Pomereu. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1962.

14 yaşında yetim kalan Jules Ansaionnaz Monte Carlo'nun Grand Palace otelinde kapıcı olan amcasının yardımıyla aynı otele asansörcü olur. Asansörünü, müşterileri, özellikle gazeteci Max Caddreau'yu hayran bırakan bir ustalıkla kullanır. Ama Jules'ün iki düşü vardır: Giriş holündeki çiçekçi kız Mireille'in ilgisini çekmek ve bir gün yalnız numaralı, yıldızlı kapılarını bildiği dairelerden birine girmek. Bu sonucu düşünü, kazana otelde bir hafta sonu geçiren, Prensliğin reklam sloganı yarışması yoluyla gerçekleştirir.

Kazananın kimliğini öğrenen otel yönetimi onu ödülден vazgeçirmeyi dener; ama Jules ısrar eder ve önceden ona yüksekte bakan, yerleri daha önemli meslekdaşlarına emirlerini bildirir. İlyce şaşırtmaya karar verdiği küçük Mireille'i de davet ettiği yüklü bir yemek ısmarlar. Ama olaylar umut ettiği gibi gelişmez. Rolls Royce'da bir gezinti, iyi bir plajda yüzmek, iyi bir yemek, Mireille'in soğukluğunu gidermez. Tatil bittiğinde, Jules hüzünlü, işine döner. Asansörde bir arıza, yönetime asansörcüyü işten atmak için aradığı fırsatı verir. Ama Amerikalı para babası Marc Farsen oradadır. Acaba asansörcüyü o mu kurtaracaktır?

Pierre Granier-Deferre'in ilk yapıtı olan film, gerçeklikle şiir, heyecanla taşıma arasında bir düşü animsatacak atmosferde geçmektedir.

SÖN GERÇEK

THEY SHOOT HORSES, DON'T THEY? Yönetmen/Sydney Pollack. Senaryo/Horace McCoy'un romanından James Poe, Robert E. Thompson. Görüntü yönetmeni/Philip H. Lathrop (Panavision-De Luxe). Müzik/John Green. Kurgu/Fredric Steinkamp. Dekorlar/

Frank McKelvey. Kostümler/Donfeld. Yönetmen yardımcısı/Al Jennings. Oynayanlar/Jane Fonda (Gloria Beatty), Michael Sarrazin (Robert), Susannah York (Alice), Gig Young (Rocky), Red Buttons (Sailor), Bonnie Bedelia (Ruby), Michael Conrad (Rollo), Bruce Dern (James), Al Lewis (Turkey), Robert Fields (Joel), Severn Darden (Cecil). Yapım/Palomar Pictures. Chartoff-Winkler-Pollack Production. Yapım yeri ve yılı/ABD 1969. Uzunluğu/120 dakika.

1932, ekonomik krizin tam ortası. Eğlence yürütücüsü Rocky tarafından Hollywood'un ünlü dans maratonlarından birinde yarışmak için yüz çift seçilir. Başlıca yarışmacılar söylendiğinden daha yaşlı olan Sailor ve eşi Shirl; Joel ve saf, duygulu Alice; James ve gebe karısı Ruby; ve yarışmaya hastalığı nedeniyle katılmayan ilk eşi yerine Robert'i seçen Gloria... Her birinin yarışma nedeni bir başkadır: Para ihtiyacı; sanatçı avcılarının ilgisini çekme isteği; can sıkıntısı gibi. Seyircileri eğlendirmek için Rocky özel parti oyunları sahneler: Ek gösteriler ve dans salonu çevresinde at yarışları düzenler. Yarışma haftalarca sürer. Sinirler gerilir. Robert dayanıklılığını, Alice gümüş giysisini. Sailor eşini yitirir. Robert, arka odada bir yarıktan gün ışığına baktığında, bir ara sırasında Alice de oradadır. Joel ve Gloria odadan birlikte çıktıklarını görürler ve seviştiklerini sanırlar. Kızgın Gloria, Rocky ile yatar. Joel'i de eş olarak seçer. Joel yarışmayı bırakınca da Sailor'la danseder. Bir at yarışında Sailor, Alicelin ayağı üstüne düşer. Gloria ve Robert isteksiz eşler olarak yarışmayı bırakırlar. Rocky bütün yarışmacıların yaptığı hizmetler karşılığı kendisine borçlandıklarını açıklar ve gösteriyi canlandırmak için gerekli az para karşılığı çiftten temsil olarak evlenmelerini ister. Düş kırıklığına uğrayan Gloria bırakır, Robert onu izler. İntihar etmek için yeter gücü olmadığı bir sırada sefaletinden kurtulmasına yardım eder. Adam öldürme suçuyla tutuklanır.

Filmin bir başarısı varsa, herhalde gözleri açan gerçekçiliğinde, yoksa ne özgünlüğün-

de ne de dramatik tutarlılığındadır. Yönetmen Pollack bize Amerika'nın bunalım yıllarındaki çıldırışıklığı vermektedir.

JOFFROY

JOFFROY. Yönetmen/Marcel Pagnol. Senaryo/Jean Giono'nun bir öyküsünden Marcel Pagnol. Oynayan/Vincent Scotto. Yapım / Société Les Films Marcel Pagnol. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1933.

«Joffroy», daha önce senaryocu ve yapımcı olarak «Marius», «Fanny» gibi yapıtlara imza atan Marcel Pagnol'un «Filme almış tiyatro» yapma tutkusundan az da olsa sıyrıldığıını gösteren bir yapıttır.

Bir yemiş bahçesinde başlayıp son bulan bir olayı anlatırken Pagnol'un özenli bir çalışma yaptığı söylenemez. Ne var ki «Joffroy»nın 1951'de yeniden gösterilişi, yapının aceleyle getirilmişliği yanında eskimeyen yanını da ortaya çıkardı. Filmin bir ilginç yanı da, o dönemde eleştirmenlerin, besteci Vincent Scotto'nun büyük üyunculuğu üzerinde söz-birliğine vormalarıdır.

JEAN TARIS, YÜZME ŞAMPİYONU

JEAN TARIS, CHAMPION DE NATATION. Yönetmen, senaryo ve kurgu/Jean Vigo. Görüntü yönetmeni/Boris Kaufman. Oynayan/Jean Taris. Yapım/Gaumont-France Film-Aubert. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1931. Uzunluğu/10 dakika.

1929-1930 yılları, Bruxelles'de toplanan Bağımsız Sinema Kongresi'ne çağrılan Vigo, oradan dönüştü arkadaşlarının kendisi için buldukları bir siparişle karşılaştı. Ünlü yüzme şampiyonu Jean Taris üstüne bir belge filmi. Film «Canlı Günlük» serisi içinde yer alacaktır. Vigo senaryoyu hazırladı ve kendisine oldukça bayağı gelen sipariş'in konusunu yenileştirecek, sıkıcı ve sıradan olmasını önleyecek bazı deneyler yaptı ve çekime başladı.

Tanınma yazılarından sonra bir komenter, Te-

ris'in başarılarını anlatır. Sonra şampiyonu yüzerken, hayat öyküsünü anlatırken, yüzme üstüne konuşurken ve «crawl» dersi verirken görürüz. Daha sonra su altı çekimleri başlar. Ve Jean Taris, sonunda mayolu olduğu havuzdan bir film hilesi yardımıyla giyimli olarak çıkar ve suların üstünde yürür. Sales Gomes'e göre Vigo'nun ilk bakıştaki basit bir sipariş filmi gibi görünen bu eseri avant-garde sinemanın bir çok ön işaretlerini içermektedir.

ÇIPLAK DAĞDA BİR GECE

UNE NUIT SUR LE MONT - CHAUVÉ. Yönetmen/Alexandre Alexeieff. Yönetmen yardımcısı/Claire Parker. Müzik/Moussorgski. Yapım yeri ve yılı/Fransa 1933. Uzunluğu/8 dakika. (Canlı-resim filmi).

Canlı-resim sinemasının minik başeserlerinden sayılan «Çıplak Dağda Bir Gece» hakkında Fransız sinema tarihçisi Georges Sadoul şöyle yazıyor: «Bu sekiz dakikalık canlı-resim şöleni, şiiri, bir yığın plâstik buluşları ile bu tür sinemanın en verimli örneklerinden biridir.»

Filimde Alexeieff, Claire Parker'le birlikte buldukları «iğneli perde» tekniğini kullanmıştır.

YÖNETMEN HAKKINDA

Alexandre Alexeieff, canlı-resim ve kukla filimleri yönetmeni olarak tanınmıştır. 1901'de Rusya'da (Kazan) doğdu. Ressamlık ve kitap resimciliği, tiyatro ve bale dekorculuğu yaptı. Çin, Japonya, Hindistan, Mısır ve İngiltere'yi dolaştıktan sonra 1923'te Paris'e yerleşti. Pitoeff Jauvet Baty için tiyatro dekorları hazırladı. 1933'te başeseri «Une Nuit sur le Mont-Chauvé» u yaptı. 1939'a kadar kukla ve canlı-resim filimleriyle reklam filimleri üzerinde çalıştı. Savaşın başlaması üzerine New York'a gitti. Oradan ünlü Kanada'lı canlı-resimci Norman Mc Laren'in çağrısı üzerine Kanada'ya giderek National Film Board'da deneysel filimler çevirdi. 1947'de yeniden Fransa'ya döndü. Kitap resimleme çalışma-

larını sürdürdü. 1951'de saat sarkaçlarının çeşitli hareketlerine dayanarak deneysel filimler çevirmeğe başladı.

Başlıca filimleri :

1934 Une Nuit sur le Mont - Chauve (Çip-lak Dağda Bir Gece); 1935 La Belle au Bois Dormant (Uyuyan Ormanın Güzeli); 1943

Kanada'da : En Passant (Geçerken - İğneli perde tekniği ile -); 1952 Fransa'da : Fumée (Duman - Sarkaç tekniği ile -); Masque (Maske); Nocturne; Pure Beauté (Arı Güzellik); 1955 Sève de la Terre (Toprağın Özu-yu); 1958 Cocinor; Constance; Anonyme; 1963 Le Nez (Burun).

Sinematek'de

Aralık ayı sergileri

1 — FOTOĞRAFLARLA TÜRK SINEMASI 1

Kuruluş Dönemi

(TSD Fotoğraf Arşivi — Saim Bilge Koleksiyonu)

2 — SAMİM ŞİŞMANOĞLU / FOTOĞRAF SERGİSİ

Avşar Obası'ndan İzlenimler

Filim yapmak isteyen sinemaseverlere çağrı

- **Türk Sinematek'i**, sinema sanatı alanında yaratıcı olarak çaba göstermeyi düşünen sinemaseverler için kuram ve uygulama alanını kapsayan bir çalışma programı düzenlemiştir.
- Bu program süresince daha önce çalışmalar yapmış ya da yapmamış kişiler bir araya gelecek, profesyonel yönetici, alıcı yönetmeni, teknik adamlarla ortak kuram ve uygulama çalışmaları yaparak formasyonlarını tamamlayacaklardır.
- Çalışma programı hakkında ayrıntılı bilgiler, başvuranların sayı ve nitelikleri gözönüne alınarak **Ocak** başında ilân edilecektir.
- Bu çalışmalara katılmayı düşünenler **Sinematek** üye işlemleri odasına uğrayarak bir form dolduracaklardır. Daha ayrıntılı bilgi için her gün 12.00 - 14.00 arasında **Sinematek** yönetmeni ile görüşmek mümkündür.
- Son başvurma tarihi **4 Ocak 1972 Salı** günüdür.

KISA FİLM KULÜBÜ LOKAL AÇTI

Birkaç yıldan beri çalışmalar yapan **KISA FİLM KULÜBÜ**, yöneticileri **Mansur Gündüz ve Ekrem Yenel'in** çabalarıyla Osmanbey'de küçük bir lokale kavuşmuş bulunmaktadır. 25 - 30 kişilik bu küçük salon kısa film çalışması yapmak isteyen amatör - profesyonel bütün sinemaseverlere açıktır. Kulübün elinde 8 ve 16 mm. lik kamera, projeksiyon ve montaj makineleri mevcuttur. Kulüp yöneticileri kısa film çalışmalarının hız kazanması için ellerinden geleni yapacaklarını, lokalin bu çalışmalar için bir toplanma, tartışma ortamı olmasına gayret sarfettiklerini belirtmektedirler.

Kulübün adresi : Osmanbey, Site Sineması karşısı, No. 226 Bodrum kat.

San

**grafik
sanatlar
atölyesi**

mengü ertel • erkal yavi

fransız geçidi 15-17

karaköy - istanbul

telefon :

49 11 22 • 45 44 68

Filim 71

